

Opinnäytetyö (AMK)

Myyntityö

2021

Joona Soini

YRITTÄJÄN SOSIAALITURVA,
SEN TURVAAMINEN
VAKUUTTAMALLA JA
YRITTÄJÄN VARAUTUMINEN
ELÄKKEESEEN

Joona Soini

YRITTÄJÄN SOSIAALITURVA, SEN TURVAAMINEN VAKUUTTAMALLA JA YRITTÄJÄN VARAUTUMINEN ELÄKKEESEEN

Opinnäytetyön aiheena on yrittäjien sosiaaliturva, sosiaaliturvaa täydentävät vakuutukset ja yrittäjien varautuminen tuleviin eläkepäiviin. Työn tavoitteena oli tutkia yrittäjien luottamusta Suomen eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmään, heidän tietämystään sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista sekä niiden yleisyydestä. Opinnäytetyössä tutkitaan myös, kuinka yrittäjät varautuvat tuleviin eläkepäiviin.

Tekstin teoriaosuudessa perehdytään syvemmin sosiaaliturvaan ja siihen kuuluviin etuuksiin sekä vakuutuksiin, joilla voi omaa sosiaaliturvaansa täydentää. Tarkoituksena on auttaa ymmärtämään, kuinka eläkejärjestelmä Suomessa toimii ja miten yrittäjien eläkejärjestelmä eroaa palkansaajien eläkejärjestelmästä. Teoriaosuudessa myös perehdytään sosiaaliturvaa täydentäviin vakuutuksiin ja avataan vakuutuksien sisältöä ja siitä, kuinka vakuutukset toimivat.

Opinnäytetyötä varten teetetty tutkimus kohdistettiin Vakuutusyhtiö X:n yritysasiakkaille. Vastauksia tutkimukseen saatiin 447 kappaletta. Kysymyksiä tutkimuksessa oli kaiken kaikkiaan 19 kappaletta. Tutkimuksessa esitettiin kysymyksiä liittyen YEL- ja sosiaaliturvajärjestelmään, vakuuttamiseen sekä tulevaan eläkkeeseen varautumiseen.

Eläke- ja sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä tutkittiin muun muassa luottamusta järjestelmään, tietämystä sen tuomiin etuuksiin sekä kuinka ne määrittyvät. Vakuutuksiin liittyen tutkittiin tietämystä, niiden yleisyyttä sekä minkä riskien varalta itseään on vakuutettu. Eläkkeeseen varautumiseen tutkittiin millä keinoilla yrittäjät eläkkeeseen varautuvat.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että yrittäjien luottamus järjestelmään ei ole kovin vahva ja yhä useampi luottaa omaan ratkaisuun. Tutkimustuloksia voikin hyvin hyödyntää tulevaisuudessa yrittäjien kanssa työskennellessä.

ASIASANAT:

Eläke, sosiaaliturva, vakuuttaminen, YEL, yrittäjä

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Business Administration, Professional sales

2021 | number of pages 40

Joona Soini

ENTREPRENEUR'S SOCIAL SECURITY, COVERING IT WITH INSURANCES AND HOW ENTREPRENEURS PREPARE FOR PENSION

The subject of my thesis is social security for entrepreneurs and covering it with insurances. My thesis also looks at how entrepreneurs are preparing for their future pension days. The goal of my thesis was to research entrepreneur's trust towards the pension and social security system, their knowledge about insurances, which are covering social security and how usual it is to secure social security with insurances. My thesis also researches different ways how entrepreneurs are getting ready for pension days.

The theory part of my thesis is concentrates mostly on Finnish pension and social security systems. The main point is to tell how it works and what benefits it has and how it is different compared to employee's pension system. The theory part also concentrates on insurances, which cover entrepreneur's social security and the main point is to tell what different insurances exist and how they work.

The research I did for my thesis was targeted to entrepreneurs who are clients of Insurance Company X. The total amount of answers received was 447. The research included 19 questions about pension and social security system, insurances and how entrepreneurs get ready for future pension.

The questions about pension and social security system looked at entrepreneurs trust towards the system and knowledge about it. About insurances, the research was researching entrepreneur's knowledge about insurances and how common it is to secure yourself with insurances and which risks entrepreneurs have secured.

The result shows that a large part of entrepreneurs do not trust the system and they rather trust their own solutions for the future. The results of the research can be utilized in the future when working with entrepreneurs.

KEYWORDS:

Entrepreneur, insurance, pension, pension insurance, social security

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 SOSIAALITURVA	8
2.1 Eläke	8
2.1.1 Vähimmäiseläketurva	9
2.1.2 Työeläke	10
2.1.3 Työuraeläke	11
2.1.4 Työkyvyttömyyseläke	11
2.1.5 Vanhuuseläke	11
2.1.6 Etuuksien saamisen edellytykset	12
2.2 YEL-vakuutus	13
2.3 Sairastuminen	13
2.3.1 Sairauspäiväraha	14
2.3.2 Osasairauspäiväraha	15
2.4 Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	15
2.5 Työttömyysturva	16
2.5.1 Työttömyysturvalaki	16
2.5.2 Työttömyyskassa	17
2.6 Vanhempainpäiväraha	17
3 YRITTÄJÄN SOSIAALITURVAA TÄYDENTÄVÄT VAKUUTUKSET	18
3.1 Kuolemanvaravakuutus	19
3.2 Pysyvän työkyvyttömyyden vakuutus	20
3.3 Työkyvyttömyysvakuutus	21
3.4 Vakavan sairauden vakuutus	22
3.5 Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus	22
3.6 Sairauskuluvakuutus	23
4 YRITTÄJIEN TIETÄMYS SOSIAALITURVASTA JA SEN TÄYDENTÄMISESTÄ VAKUUTTAMALLA	25
5 POHDINTA	40
LÄHTEET	43

KAAVAT.

Kaava 1. Tutkimuksen ikäjakauma	26
Kaava 2. Kokemus yrittäjänä	27
Kaava 3. Luottamus YEL-järjestelmään	27
Kaava 4. Tietämys sosiaaliturvan etuuksista	28
Kaava 5. Tietämys YEL-työtulon vaikutuksesta	28
Kaava 6. Luottamus sosiaaliturvaan	29
Kaava 7. YEL-työtulo	30
Kaava 8. YEL-työtulon peruste	30
Kaava 9. Kuuluminen työttömyyskassaan	31
Kaava 10. Ansiot kuukaudessa	31
Kaava 11. YEL-työtulon vastaaminen todellisiin tuloihin	32
Kaava 12. Tietoisuus sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista	33
Kaava 13. Sosiaaliturvaa täydentävän vakuuttamisen yleisyys	33
Kaava 14. Riskien huomioiminen	34
Kaava 15. Vakuuttamatta jättämisen syitä	35
Kaava 16. Ajatus keskittää yrittäjien eläkevakuutukset yhteen yhtiöön	36
Kaava 17. Varautuminen eläkepäiviin	37

KUVAT

Kuva 1. Yrittäjien luottamus YEL-järjestelmään (Muhonen 2021).	6
Kuva 2. Henkilökohtaiset ratkaisut (Reinikainen 2018).	7

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Suomen eläkejärjestelmää, yrittäjän sosiaaliturvaa sekä mahdollisuuksia, kuinka täydentää sitä vakuuttamalla. Opinnäytetyössä tutustaan ja tutkitaan myös keinoja ja tapoja, kuinka yrittäjät varautuvat tuleviin eläkepäiviin.

Yrittäjä määrittelee itse oman YEL-työtulon suuruuden, joka myös määrittää yrittäjän sosiaaliturvan etuuksien määrän yrittäjän sairastuessa, jäädessään työttömäksi tai työkyvyttömäksi. YEL-vakuutus määrittää yrittäjän tulevan eläkkeen suuruuden; mitä enemmän on maksanut eläkevakuutusmaksuja, sitä suuremman eläkkeen saa. YEL-työtulon tulisi vastata yrittäjän todellista työpanoksen arvoa yritykselle. Näin se ei kuitenkaan aina ole yrittäjien määrittäessä itse YEL-työtuloaan, jonka mukaan vakuutusmaksu määräytyy.

Aihe on todella ajankohtainen ja tärkeä kaikille yrittäjille, sillä nykyaikana monet yrittäjät eivät usko Suomen eläkejärjestelmään täysin ja yrittäjät etsivät muita ratkaisuja täydentämään sosiaaliturvaansa sekä muita keinoja varautua eläkepäiviin. Nykyisessä työtehtävässän on käynyt ilmi, että monet yrittäjät maksavat pienempää YEL-vakuutusmaksua, kuin mitä heidän todellisen työpanoksen arvo on yritykselle. Kuten Muhonen toteaa artikkelissaan yrittäjien luottamus järjestelmään ei ole kunnossa.

Politiikka | Eläkkeet

Kysely: Yrittäjät eivät luota eläkejärjestelmään, mutteivät myöskään tiedä saavansa valtiolta tuntuvaan tukea

Suomen Yrittäjät teetti kyselyn yrittäjien eläkenäkemyksistä.

Kuva 1. Yrittäjien luottamus YEL-järjestelmään (Muhonen 2021).

Nykyisin monet yrittäjät maksavat pienempää eläkevakuutusta kuin heidän todellinen työpanoksensa on, ja samalla he varautuvat mahdollisiin tilanteiden muutoksiin joko vakuuttamalla itseään tai säästämällä ja sijoittamalla varojaan. Tuleviin eläkepäiviin yrittäjät varautuvat muun muassa edellä mainituilla säästämisen ja sijoittamisen palveluilla. Matala YEL-vakuutusmaksu on usein siis tietoinen valinta yrittäjälle.

Aiheesta keskustellaan nykyään paljon ja se on esillä jatkuvasti. Esimerkiksi netistä ja lehdistä löytyy monia artikkeleita, joissa aiheet käydään tarkemmin läpi.

Tekstin teoriaosuudessa tutustutaan YEL-vakuutukseen ja sen tarjoamaan sosiaaliturvaan yrittäjille erilaisissa tilanteissa sekä erilaisiin vakuutuksiin, joilla yrittäjä voi turvata itseään ja taloudellista toimeentuloaan. Tiedon lähteenä tulen käyttämään alan kirjallisuutta, uutisia, artikkeleita sekä muita mahdollisia nettilähteitä.

Opinnäytteen tutkimusosassa tullaan tutkimaan yrittäjien luottamusta sekä tietämystä YEL-vakuutuksen tarjoamaan sosiaaliturvaan ja sekä yrittäjien tietämystä sosiaaliturvan etuuksien suuruudesta eri työpanoksilla sekä heidän tietämystään mahdollisuudesta sosiaaliturvan lisäturvaamisesta vakuuttamalla. Työssä selvitetään millä keinoin yrittäjät varautuvat eläkepäiviin sekä turvaavatko yrittäjät talouttaan muun muassa vakuuttamalla turvallisuuttaan, terveyttään sekä omaisuuttaan. Yrittäjät.fi julkaisi vuonna 2018 artikkelin, jossa käsitellään yrittäjän luottamusta sosiaaliturvaan kohtaan ja miten yrittäjät ratkaisevat asian mieluummin henkilökohtaisilla ratkaisuillaan.

YEL-epäluottamus uhkaa yrittäjän sosiaaliturvaa: Yhä useampi tekee kuten Susan ja luottaa ”henkilökohtaisen ratkaisuun”

Kuva 2. Henkilökohtaiset ratkaisut (Reinikainen 2018).

2 SOSIAALITURVA

Ensimmäisessä pääluvussa tutustutaan eläkejärjestelmään, sosiaaliturvaan sekä YEL-vakuutukseen. Osiossa käydään läpi muun muassa YEL-vakuutuksen tarjoamia turvia eri tilanteissa sekä turvien tarjoamien korvausten suuruutta eri YEL-työtuloilla.

Suomessa toimii neljä eläkevakuutusyhtiötä, joita ovat Elo, Ilmarinen, Veritas sekä Varma. Eläkevakuutus on lakisääteinen, jolloin vakuutuksen sisältö ja hinnoittelu ovat täysin samat yhtiöstä riippumatta. Luvussa voidaan siis puhua yleisesti YEL-vakuutuksesta eikä yhtiöihin tarvitse sen enempää paneutua.

Sosiaaliturva Suomessa on käsitteenä hyvin ymmärretty, ja se tunnetaan ihmisten keskuudessa laajasti. Sosiaaliturvaan voidaan katsoa kuuluvan myös terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut sekä muita sosiaaliavustuksia, kuten esimerkiksi äitiysavustus sekä lapsilisä. Myös toimeentulotuen katsotaan kuuluvan Suomen sosiaaliturvaan. Sosiaaliturvan on tarkoitus kattaa muun muassa riskejä ja tilanteita, kuten sairastuminen, työtaturma, työkyvyttömyys, työttömyys, vanhemmuus, vanhuus sekä perheenhuoltajan menehtyminen. (Rissanen, Grönlund, Herrlin, Kouvonen, Levander, Lilius, Mannonen Mustonen 2017, 7.)

2.1 Eläke

Suomessa ihmisten toimeentuloa turvataan pitkäaikaisten riskienvaralta eläkevakuutuksella. Suomessa kaikki asukkaat, jotka täyttävät minimivaatimukset asumishetkellä, ovat oikeutettuja kansaneläkkeeseen. Ansiotyöntekijät katetaan työeläketurvalla ja on useita työeläkelakeja, joiden mukaan tietyn alan palkansaajat ansaitsevat työeläketurvaa. Palkansaajille kertyvä työeläke kertyy pääasiassa työntekijän eläkelain (TyEL), merimieseläkelain (MEL) sekä julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukaan. (Eläketurvakeskus 2021.)

Yrittäjätoiminta eli yrittäjät sekä maatalousyrittäjät vakuutetaan yrittäjän (YEL) tai maatalousyrittäjän (MYEL) eläkelain mukaan, jos yrittäjien ansiotoiminta ylittää vähimmäisehdot jotka laki määrittää (Eläketurvakeskus 2021.)

Jos Suomen kansalaisella ei ole kertynyt työeläkettä, on kansaneläke ja takuueläke turvaamassa heidän perustoimeentuloaan. Eläkkeitä maksetaan myös liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain sekä sotilastapaturma- sekä palvelussairauslakien mukaan. (Eläketurvakeskus 2021.)

2.1.1 Vähimmäiseläketurva

Tärkein tulonlähde monelle Suomessa asuvalle eläkeläiselle on työeläke. Kaikille ei kuitenkaan ole kertynyt työeläkettä, jolloin eläke voi koostua työeläkkeen lisäksi vähimmäiseläketurvaan kuuluvista kansaneläkkeestä, takuueläkkeestä tai ulkomaaneläkkeestä. Vähimmäiseläketurvaan kuuluviksi voidaan myös katsoa muita etuuksia, kuten esimerkiksi eläkkeensaajan tuet asumiseen sekä myös muut etuudet, jotka liittyvät eläkeisiin. (Rantala & Kivisaari 2020, 392.)

Kansaneläkettä saa tilanteessa, jossa henkilölle ei makseta lainkaan työeläkettä tai mahdollinen kertynyt työeläke on vähäinen. Tällöin kansaneläkkeen osuus pienenee, kun työeläke kasvaa. Täyden kansaneläkkeen määrä kuukaudessa yksin asuvalle henkilölle on 665,29 euroa. Mikäli henkilö ei asu yksin, vaan on avio- tai avoliitossa tai mahdollisesti rekisteröidyssä parisuhteessa, voi maksimi kansaneläke olla tällöin kuukaudessa 593,97 euroa. Kaikki Suomessa asuvat vähintään 16-vuotiaat henkilöt kuuluvat kansaneläkelain alaisuuteen. (Työeläke 2021.)

Takuueläkkeen tarkoitus on turvata vähimmäiseläke tilanteessa, jossa henkilön kaikki eläkkeet ennen veroja ovat alle 830,82 euroa. Takuueläkkeen saa siis tilanteessa, jossa henkilölle ei makseta muita eläkkeitä, jolloin sen tarkoituksena on turvata toimeentulo kaikkein pienituloisimmille, kuten esimerkiksi eläkkeensaajille, joille ei ole kertynyt lainkaan työeläkettä, tai maahanmuuttajille, joilla ei ole kertynyt mitään eläkkeitä. Eläkkeiden määrät ovat vuoden 2021 tason mukaan. (Työeläke 2021.)

Eläkkeensaajat, jotka asuvat Suomessa ja saavat joko vanhuus-, työkyvyttömyys- tai täyttä tapaturmaeläkettä ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen. Takuueläkettä saavat myös yli 65-vuotiaat sekä maahanmuuttajat, jotka ovat työkyvyttömiä, eikä heillä ole eläkettä kertynyt Suomessa. (Rantala & Kivisaari 2020, 394.)

Ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät, jotka ovat syntyneet ennen vuotta 1958 ja olleet lähes viisi vuotta työttömänä, voivat saada eläketukea. Eläketuen saaminen edellyttää, että

henkilö on saanut työttömyysaikana työmarkkinatukea tai enimmäisajan työttömyysetuutta. Eläketuki muuttuu vanhuuseläkkeeksi viimeistään, kun henkilö täyttää 65 vuotta. (Rantala & Kivisaari 2020, 394.)

2.1.2 Työeläke

Toimeentulon jatkuminen työkyvyttömyyden, vanhuuden taikka perheen toimeentulon heikkeneminen huoltajan menehtyessä on tarkoitus turvata eläkkeellä. Työeläkkeellä onkin tarkoitus turvata henkilön kohtuullisen ja aiemman kulutustason säilyminen, kun henkilö jää eläkkeelle ja hän menettää aiemmin ansaitun työtulon tai palkan. Tämän saavuttamiseksi työeläke määräytyy jokaiselle heidän oman työuran aikana ansaitsemiensa ansioiden mukaan, eikä esimerkiksi työpaikan vaihtaminen vaikuta eläkkeen kerryttämiseen, vaan kaikista ansioista työuran aikana, joista peritään eläkevakuutusmaksua kerryttävät työeläkettä. Työeläkettä maksetaan jokaiselle ansiotyössä olleelle. (Rantala & Kivisaari 2020, 369.)

Työeläkkeellä turvataan myös lasten ja lesken toimeentulo, jos ikävin tilanne yllättää ja perhehuoltaja menehtyy (Rissanen ym. 2017, 113).

Työnantajan velvollisuus on hoitaa jokaiselle työntekijälleen työeläkevakuutus, sillä kyseinen vakuutus on säädetty laissa, jolloin se on pakollinen. Työeläke kertyy työntekijöille heidän tekemästään työstä, eli työuran aikana ansaituista palkoista ja ansioista. Niin sanottu ansaintaperiaate luo systeemin, jolla kukin itselleen eläkettä kerryttää. Ansaintaperiaate toimii niin, että työnantaja maksaa työntekijöilleen vain osan tehdystä työstä rahanpalkkana ja osa siirtyy tulevaisuuteen maksettavaksi eläkkeenä. (Rantala & Kivisaari 2020, 369.)

Aiempiin ansiotuloihin pohjautuva työeläke pelkästään ei kuitenkaan ole riittävä turvaamaan tyydyttävää kokonaiseläkettä, jolloin sen viereen tarvitaan paikkaamaan tätä aukkoa eläkejärjestelmä. Tämä luo mahdollisuuden jokaiselle saavuttaa vähimmäistoimeentulon, katsomatta heidän aiempaa toimeentuloa ja varallisuuttaan. Näitä eläkkeitä, jotka takaavat vähimmäistoimeentulon ja täydentävät työeläkettä, kutsutaan *kansaneläkkeeksi* ja *takuueläkkeeksi*. (Rantala & Kivisaari 2020, 369.)

2.1.3 Työuraeläke

Työuraeläkkeen tarkoituksena on lisätä mahdollisuuksia yrittäjälle ja työntekijälle valita työn jatkamisen sekä eläkkeelle jäämisen väliltä. Tämä mahdollistaa henkilöille, jotka ovat työskennelleet vähintään 38 vuotta työssä, joka aiheuttaa räsitus- ja kulutusta, eläkkeelle siirtymisen ennen kyseisen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää. Alaikäraja työuraeläkkeessä on kuitenkin 63 vuotta. (Rissanen ym. 2017, 189.)

2.1.4 Työkyvyttömyyseläke

Yrittäjän työkyvyn tulee heikentyä vähintään kahdella viidesosalla vähintään vuoden ajan yhtäjaksoisesti sairauden, vian tai vamman seurauksena, jotta hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Yrittäjälle työkyvyttömyyseläke maksetaan täysimääräisenä, mikäli yrittäjän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Muissa tapauksissa myönnetään osatyökyvyttömyyseläke. (Yrittäjän eläkelaki 2006/395, 35. §.)

Ensisijainen vaihtoehto aina ennen työkyvyttömyyseläkettä on ammatillinen kuntoutus. Jos ammatillinen kuntoutus on mahdollinen, myönnetään eläke määräaikaisena kuntoutustukena, joka on määräaikainen työkyvyttömyyseläke. (Kansaneläkelaitos 2021.)

Työkyvyttömyyseläkettä voidaan maksaa 16–64-vuotiaalle henkilölle, joka ei ole sairauden, vamman tai muun vian vuoksi kykenevä tekemään tavallista työtä, jota voidaan pitää sopivana sekä kohtuullisena turvaamaan toimeentulo ottaen huomioon henkilön ikä ja ammattitaito. 65-vuotiaana työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Työkyvyttömyyseläkettä voidaan maksaa vasta, kun henkilön oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan on päättynyt tai enimmäisaika päivärahaan on tullut päätökseen. Myös hoidon tai kuntoutumisen aikana on mahdollista saada työkyvyttömyyseläkettä määräaikaisena kuntoutustukena. Työkyvyttömyyseläkettä ei harvemmin myönnetä 16–19-vuotiaille, vaan vaihtoehtoisesti ensin tutkitaan, onko heillä mahdollisuutta ammatilliseen kuntoutukseen. (Rantala & Kivisaari 2020, 393.)

2.1.5 Vanhuuseläke

Vanhuuseläke on tarkoitettu 65 vuotta täyttäneille, ja se on kansaneläkkeen eläkelaji, jonka ohella voi myös saada muita etuuksia Kelalta. Kelasta on esimerkiksi mahdollista

saada eläkkeensaajan hoito- ja asumistukea. Näiden lisäksi on mahdollista saada erilaisia korvauksia esimerkiksi lääkkeisiin, terveydenhuoltoon sekä matkakorvauksia yksityiseen tai julkiseen terveydenhuoltoon. (Kansaneläkelaitos 2021.)

17 vuoden iän täyttymisen jälkeen eläkettä kertyy ansaituista ansioista vuodessa 1,5 prosenttia. Vuosina 2017-2025 noudatetaan kuitenkin siirtymäsääntelyä, jolloin eläkekertymäprosentti 53–62-vuotiaille on 1,7 prosenttia. Eläkettä on kertynyt myös vuoden 2005 alusta alkaen tietyiltä palkattomilta ajanjaksoilta, jolloin työntekijä saa muita etuuksia, kuten esimerkiksi vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa tai ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Myös alle 3-vuotiaan lapsen hoitaminen sekä opiskelut kerryttävät eläkettä. Eläkekertymäprosentti näiltä palkattomilta ajoilta on 1,5 prosenttia. (Rantala & Kivisaari 2020, 373.)

Vanhuuseläkettä myönnetään mahdollisesti henkilöille, joiden työsuhde on päättynyt ja jotka kuuluvat oman ikäluokkansa alimman vanhuuseläkeiän ja 68 ikävuoden väliin. Vanhuuseläke koki uudistuksia vuoden 2017 eläkeuudistuksessa, jolloin alinta eläkeikää on nostettu siten, että vuonna 1954 syntyneet voivat jäädä eläkkeelle vielä 63-vuotiaana. Tämän jälkeen vanhuuseläkkeeseen vaadittava eläkeikä nousee asteittain joka vuosi kolmella kuukaudella, kunnes on saavutettu 65 vuoden ikä. Vuonna 1962–1964 syntyneillä alin mahdollinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Tämän jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläkeikä sidotaan sen hetken elinajan odotukseen, ja tämä vahvistetaan sinä vuonna, kun kukin ikäluokka täyttää 62 vuotta. Samalla myös yläikärajaa nostetaan vaiheittain siten, että 1962 vuonna syntyneillä se on 70 vuotta. Varhennettua vanhuuseläkettä on myös mahdollista saada 63–64-vuotiaana. Tällöin eläkkeen määrä vähenee pysyvästi jokaiselta kuukaudelta ennen 65 vuoden ikää 0,4 prosenttia. Vanhuuseläkettä voi myös siirtää myöhemmäksi, jolloin eläkettä korotetaan jokaista lykättyä kuukautta kohti 0,6 prosenttia. (Rantala & Kivisaari 2020, 379, 393.)

2.1.6 Etuuksien saamisen edellytykset

Oikeus etuuksiin henkilöillä jotka, tulevat ulkomailta Suomeen, on niillä, jotka vakituisesti asuvat Suomessa tai työskentelevät Suomessa. Se, mistä muuttaa ja kuinka pitkään aikoo töitä tehdä Suomessa, vaikuttavat sosiaaliturvaan. Suomessa asuvaksi voidaan katsoa henkilö, jolla on vakituinen tai vähintään kahden vuoden määräaikainen työsopimus. Myös esimerkiksi vakituinen asunto se, jos on aiemmin työskennellyt tai asunut Suomessa, kertovat Suomessa asumisesta. Yrittäjänä on oikeutettu etuuksiin, jos tulee EU-

tai Eta-maasta ja on vähintään neljän kuukauden ajan harjoittanut yritystoimintaa sekä on ottanut itselleen YEL-vakuutuksen, jolloin on oikeus etuuksiin yritystoiminnan alusta alkaen. (Kansaneläkelaitos 2021.)

2.2 YEL-vakuutus

Yrittäjien on otettava itselleen YEL- eli yrittäjien eläkevakuutus kuuden kuukauden aikana yrityksen yritystoiminnan aloittamisesta. YEL-vakuutus on otettava, jos yrittäjä on 18–69-vuotias, työskentelee yrityksessään tai yritystoiminta on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja yrittäjän arvioitu työtulo on vähintään 8 063,57 euroa (2021). Yrittäjän on tärkeä muistaa, että myös työntekijöiden eläkevakuuttaminen on hänen vastuullaan. (Työeläke 2021.)

YEL-vakuutuksen tarkoituksena on antaa yrittäjälle taloudellista turvaa työkyvyttömyyden tai työttömyyden varalta. YEL-työtulon suuruus luo pohjan vakuutukselle, ja se määrittää YEL:n vakuutusmaksun, joka taas vaikuttaa yrittäjälle maksettavien korvauksien määrään, kuten esimerkiksi Kelan sairaus- ja vanhempainpäivärahaan. YEL-työtulo myös vaikuttaa yrittäjän tulevan työeläkkeen suuruuteen. Yrittäjä määrittää itse hänen maksamansa YEL-työtulon. Lain mukaan työtulon tulisi kuitenkin vastata sitä palkkaa, jonka toinen ammattitaitoinen henkilö saisi vastaavasta työstä yritykselle. Työtulo ei siis perustu yrityksen tunnuslukuihin, kuten esimerkiksi liikevaihtoon tai ansiotuloon. (Eläketurvakeskus 2021.)

YEL-työtulon arvioiminen liian alhaiseksi menojen pienentämiseksi ei aina ole kannattava vaihtoehto, YEL-työtulon määrittämiseen vaikuttaa paljon esimerkiksi yrittäjän varallisuus se, onko yrittäjä turvannut eläkettään ja muita yllättäviä tilanteita muilla mahdollisilla keinoilla. (Sijoittaja 2021.)

2.3 Sairastuminen

Suomessa osana sosiaaliturvaa on sairausvakuutuslaki, joka lakisääteisenä vakuutuksena koskee koko väestöä. Tämän vakuutuksen piiriin kuuluu lähtökohtaisesti kaikki vakituisesti Suomessa asuvat sekä henkilöt, jotka työskentelevät tai harjoittavat yritystoimintaa Suomessa, vaikka he eivät Suomessa vakituisesti asuisivatkaan. Tämän vakuu-

tuksen tarkoituksena on korvata sairastamisesta aiheutuneita tulonmenetyksiä esimerkiksi sairauspäivärahan tai osasairauspäivärahan merkeissä, joissa omavastuuna on sairastumispäivä ja sitä seuraavat yhdeksän arkipäivää. (Rantala & Kivisaari 2020, 404.)

Yrittäjän sairastuessa, jolloin hän ei ole työkykyinen on hän oikeutettu työkyvyttömyys ajaltaan sairauspäivärahaan. Tällöin yrittäjän tulee hakeutua lääkäriin ja saada todistus työkyvyttömyydestä, jolla yrittäjä voi saada omavastuuajan jälkeisiltä arkipäiviltä korvausta, jolloin on työkyvytön. Sairastumispäivä on omavastuuajana yrittäjillä, joilla on YEL-vakuutus, tällöin yrittäjä on oikeutettu YEL-päiväraha korvaukseen sairastumisesta seuraavasta päivästä sairauspäivärahan omavastuun ajalta. Mikäli yrittäjän vaiva on pitkäkestoinen, mutta yrittäjä kokee olevansa osittain työkykyinen, voi tällöin mahdollisesti työskennellä osa-aikaisesti ja olla oikeutettu osasairauspäivärahaan. (Suomi 2021.)

Yrittäjillä, joilla on YEL-vakuutus, heidän sairauspäivärahansa suuruus määräytyy YEL-työtulon mukaan. Yrittäjät jotka eivät ole YEL-vakuutus velvollisia, eli joiden työtulo jää alle YEL minimi työtulon, määräytyy heidän sairauspäivärahan suuruus viimeisen 12 kuukauden ajalta ansaittujen työ- tai yritystoiminnan tulojen mukaan. Heillä myös omavastuuajaksi on pidempi, sen ollessa sairastumispäivä ja siitä seuraavat yhdeksän arkipäivää, myös lauantaiden ollessa arkipäiviä. (Suomi 2021.)

2.3.1 Sairauspäiväraha

Sairauspäivärahaa maksetaan korkeintaan 300 arkipäivältä, jolloin sen tarkoituksena on korvata lyhytaikaisia enintään yhden vuoden kestävästä toimeentulon menetystä, joka johtuu henkilön työkyvyttömyydestä, tämän jälkeen, jos työkyvyttömyys jatkuu pidempään, siirtyy toimeentulon turvaaminen eläkevakuutuksen alaisuuteen. Myös lauantait lasketaan arkipäiviksi, sunnuntai- ja arkipyhäpäiviä ei lasketa puolestaan arkipäiviksi. Myös yksityiset henki- ja vakuutusyhtiöt tarjoavat turvaa korvaamalla vakuutuksistaan sairauksien tai työkyvyttömyyden aiheuttamia kustannuksia, näihin kyseisiin vakuutuksiin tutustutaan tuonnempana. (Kansaneläkelaitos 2021; Rantanen & Kivisaari 2020, 405.)

Yrittäjillä, joilla on lakisääteinen YEL-vakuutus, on oikeus YEL-päivärahaan sairauspäivärahan omavastuuajalta, jolloin saa YEL-päivärahaa, tämän yhden päivän omavastuun jälkeen. Yrittäjät kustantavat itse YEL-vakuutusmaksunsa, jolloin he kattavat itse YEL-päivärahan kustannukset heidän YEL-vakuutusmaksuillaan. (Rantala & Kivisaari 2020, 410.)

2.3.2 Osasairauspäiväraha

Osasairauspäivärahan on tarkoitus tukea työkyvyttöntä henkilöä pysymään työelämässä sekä mahdollistamaan hänen paluunsa takaisin töihin kokoaikaisesti. Työajan on oltava 40-60 prosenttia aiemmasta työajasta. Osasairauspäivärahan sopimisessa ja sen arvioinnissa on aina mukana työterveyslääkäri tai lääkäri, joka tuntee työolosuhteet. (Kansaneläkelaitos 2021.)

Osa-aikatyön on aina alettava sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen, jolloin yrittäjän on oltava pois töistä, tämän jälkeen voidaan sopia osa-aikatyön aloittamisesta. Itse osasairauspäivärahassa ei ole omavastuu-aikaa, sillä sitä aletaan maksaa heti sairauspäivärahan päätyttyä. Aivan kuten sairauspäivärahassa, yrittäjät joilla on YEL-vakuutus voivat saada YEL-päivärahaa sairauspäivärahan omavastuuajalta. Mikäli työkyvyttömyys alkaa uudelleen samasta syystä kuin aiemmin 30 kalenteripäivän kuluessa aiemmasta sairaus- tai osasairauspäivärahan maksamisesta, on tällöin omavastuu-aika yksi arkipäivä, jos taas aikaa on kulunut yli 30 kalenteripäivää, on omavastuu sama kuin alussa, eli sairastumispäivä ja sitä seuraavat yhdeksän arkipäivää. (Kansaneläkelaitos 2021.)

2.4 Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus on suomalaisen sosiaaliturvaan kuuluva osa, josta korvataan työssä, työntekopaikan alueella tai työmatkan aikana sattuneita tapaturmia, myös lounas- ja virkistystauoilla sattuneet tapaturmat kuuluvat vakuutuksen piiriin, vapaa-aika on myös mahdollista laajentaa vakuutuksen piiriin. Ammattien aiheuttamia ammattitauteja korvataan myös työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta. Työssä ammattitauteja mahdollisesti aiheuttavat fyysiset, biologiset tai kemialliset altistumiset. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa työntekijät ovat vakuutettuja ja työnantaja on vakuutuksenottajana. (Rantala & Kivisaari 2020, 416.)

Työnantaja voi hankkia vakuutuksen mistä tahansa vahinkovakuutusyhtiöstä. Kyseisessä vakuutuksessa on vapaa kilpailu, jolloin vakuutusyhtiöt voivat itse hinnoitella vakuutuksen ja tällöin vakuutusmaksu saattaa vaihdella yhtiöiden välillä. (Rantala & Kivisaari 2020, 417.)

Vakuutukseen kuuluminen perustuu lakiin ja se on pakollinen henkilöille, jotka tekevät työtä työntekijöinä ja ovat työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa, jolloin työnantajan on kyseinen vakuutus työntekijöilleen otettava. Työnantaja vastaa myös vakuutusmaksusta, johon vaikuttaa tehdyn työn tapaturma- ja ammattitautiriski. Yrittäjille työtapa- turma- ja ammattitautivakuutus ei ole pakollinen toisin kuin eläkevakuutus, vaan heillä on mahdollisuus hankkia itselleen vapaaehtoinen vakuutus, joka vastaa sisällöltään työntekijän lakisääteistä vakuutusta. (Rantala & Kivisaari 2020, 424.)

2.5 Työttömyysturva

Yrittäjän katsotaan olevan työtön silloin, kun yritystoiminta on kokonaan lopetettu tai työllistyminen omassa yrityksessä on päättynyt työttömyysturvalain edellyttämällä tavalla. Yrittäjä voi saada työttömyysetuutta lähtökohtaisesti ainoastaan silloin, kun yritystoiminta on todistetusti päättynyt. Poikkeuksena yritystoiminnan päättämistä ei edellytetä esimerkiksi tilanteissa, joissa yritystoiminta on kausiluonteista ja toimintakausi on päättynyt. Myös työkyvyn alentuminen pysyvästi tai olennaisesti voidaan katsoa yrittäjän työskentelyn päättymiseksi yrityksessä. (Yrittäjäkassa 2021.)

2.5.1 Työttömyysturvalaki

Työttömyyden aiheuttamia taloudellisia menetyksiä korvaa työttömyysturvalaki, jonka tarkoituksena on turvata taloudellisesti pärjääminen, silloin kun on työttömänä työnhakijana, jolloin se luo paremman edellytyksen työmarkkinoille palaamiseen. Erilaisia työttömyysetuuksia ovat ansiopäiväraha, peruspäiväraha sekä työmarkkinatuki. (Te-palvelut 2021.)

Oikeus työttömyyspäivärahaan on henkilöillä, jotka ovat työskennelleet työmarkkinoilla ja heidän toimeentulonsa on katsottu tulevan toiselle tehdystä työstä palkkatulona tai yritystoiminnan harjoittamisesta. Työttömyyspäiväraha voi koostua peruspäivärahasta, jonka maksaa Kela sekä ansiopäivärahasta, jonka maksaja on työttömyyskassa. Ansiopäivärahan saaminen edellyttää kuulumisen työttömyyskassaan ja työssäoloehdon täyttymisen, toisin kuin peruspäivärahan. Peruspäiväraha on kiinteämääräinen etuus, jonka määrään ei vaikuta aiemmat ansiot, kun taas ansiopäivärahan määrä lasketaan aiempien tulojen pohjalta. Työttömyysetuutta voi myös saada osittain työttömänä, tällöin sen määrä sovitetaan satunnaisiin tuloihin. (Rantala & Kivisaari 2020, 441-442.)

Työmarkkinatukea maksetaan tarveharkintaisesti henkilöille, joiden työttömyys on kestänyt niin kauan, että heidän työttömyyspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt tai henkilöillä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työssäoloehdon täyttymisen puutteesta. Työmarkkinatuen suuruus on sama kuin peruspäivärahan. (Rantala & Kivisaari 2020, 444.)

2.5.2 Työttömyyskassa

Myös yrittäjä voi varautua työttömyyteen ja saadaksesen ansiosidonnaista päivärahaa yrittäjän on oltava työttömyyskassan jäsen. Yrittäjien kiinnostus työttömyysturvaan on kasvanut ja tämä on johtanut Yrittäjien työttömyyskassan jäsenmäärän kasvuun. Nykyään Yrittäjien työttömyyskassaan kuuluu noin 30 000 jäsentä. Kassaan liittyäkseen yrittäjän YEL-työtulon tulee olla vähintään 13 247 euroa vuodessa. Saadaksesen ansiosidonnaista päivärahaa kassasta yrittäjän tulee myös täyttää yrittäjän työssäoloehto, joka täyttyy, kun yrittäjä on ollut vähintään 15 kuukautta Yrittäjien työttömyyskassan jäsen vähintään 13 247 euron YEL-työtulolla viimeisen 48 työttömyyttä edeltäneen kuukauden aikana. (Y-studio 2021.)

Yrittäjän ansiopäiväraha määräytyy yrittäjän valitseman työttömyysvakuutuksen työtulon mukaan ja se saa olla suuruudeltaan enintään yrittäjän YEL-työtulo, joka myös määrittää jäsenmaksun suuruuden. (Yrittäjäkassa 2021.)

2.6 Vanhempainpäiväraha

Vanhempainpäivärahalla tuetaan lapsiperheitä maksamalla heille etuuksia, kuten esimerkiksi äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Myös yrittäjillä on oikeus Kelan maksamiin etuuksiin samoin kuin palkkatyössä olevallakin. (Yrittäjät 2021.)

Yrittäjän vanhempainpäivärahat määräytyvät 1.1.2020 alkaen pelkästään yrittäjän YEL-työtulon mukaan. YEL-työtulo huomioidaan niiltä 12 kuukaudelta, jotka ovat edeltäneet etuusoikeuden alkamisen edeltävää kuukautta. Mikäli yrittäjä muuttaa YEL-työtuloaan huomioidaan YEL-työtulon keskimääräinen työtulo samalta 12 kuukaudelta ennen etuusoikeuden edeltävää kuukautta. (Elo 2021.)

3 YRITTÄJÄN SOSIAALITURVAA TÄYDENTÄVÄT VAKUUTUKSET

Sosiaaliturvan täydentämisen tarvetta arvioidaan nykytilan sekä halutun tilan välisenä erotuksena, jota voidaan täydentää vapaaehtoisilla vakuutuksilla. Nykytila määräytyy henkilön lakisääteisen sosiaaliturvan tuomaan turvaan. Usein kuitenkin nykytilan tuoma turva saattaa osoittautua vaatimattomaksi, jolloin haluttu tila usein eroaa nykytilasta. Usein perheet haluavat esimerkiksi kuoleman yllättäessä vakuuttaa henkensä, jolloin esimerkiksi lainat ja muut kertaluontoiset menot voidaan kattaa kertaluontoisesta korvauksesta, jonka vakuutus mahdollistaa. (Rantala & Kivisaari 2020, 473.)

Liian usein ajatellaan, että itselle ei koskaan tule sattumaan mitään. Usein tilanteeseen perehdytään vasta sitten, kun omassa lähipiirissä sattuu joko kuolema tai tuttu henkilö menettää työkykynsä, esimerkiksi onnettomuuden tai sairauden takia. Vapaaehtoisilla vakuutuksilla voidaan varautua näihin riskeihin ja vallitseva koronatilanne onkin saanut suomalaiset perehtymään tilanteeseensa entistä tarkemmin ja täyttämään omaa sosiaaliturvaansa vapaaehtoisilla vakuutuksilla. (Eisto, 2020.)

Ennen kuin vakuutusyhtiöt myöntävät henkivakuutuksia asiakkailleen, he kartoittavat omat riskinsä ja vakuutusta hakeva joutuu täyttämään terveys selvityksen. Terveys selvityksellä pyritään selvittämään vakuutetun terveydentilaa, jonka perusteella vakuutusyhtiö tekee päätöksen vakuutuksen myönnöstä. Vakuutukseen voi myös terveys selvityksen johdosta tulla esimerkiksi maksukorotusta tai rajoitusehtoja, joilla rajataan tiettyjä sairauksia pois korvattavuudesta. On todella tärkeää, että vakuutuksen hakija vastaa terveys selvitykseen rehellisesti, sillä väärät tai puutteelliset tiedot voivat johtaa korvauksen epäämiseen taikka vakuutuksen irtisanomiseen. (FINE 2021.)

Toisessa pääluvussa tutustutaan vakuutusyhtiöiden tarjoamiin vapaaehtoiisiin henki- ja henkilövakuutuksiin, joita ovat kuolemanvara- ja työkyvyttömyysvakuutukset sekä sairaus- ja tapaturmavakuutukset.

3.1 Kuolemanvaravakuutus

Henkilöriskeistä merkittävin ja vakavin on kuolema, jonka seuraukset ovat vakavimmillaan henkilön ollessa noin 25-50 vuoden iässä, tällöin yleensä henkilön taloudelliset vastuut ovat suurimmillaan. Vastuihin voi esimerkiksi kuulua perheen elättäminen ja taloudesta huolehtiminen sekä velkojen tai investointien mukanaan tuomat taloudelliset vastuut ja sitoumukset. Kuolemasta seuraa myös aina taloudellisia kuluja ja rasitteita, kuten esimerkiksi hautajaisten järjestäminen sekä pesänselvityksestä aiheutuvat kustannukset. Menehtyneen henkilön henkilökohtaiset velat voivat myös aiheuttaa taloudellisia ongelmia, jos niiden määrä ylittää varallisuuden. On myös tilanteita, joissa perinnön osuuksia joudutaan jakamaan kuolinpesän eri osakkaille, jolloin kuolemanvaravakuutus saattaa tulla tarpeeseen helpottaakseen jako-ongelmia. Suurissa perheyriyksissä on myös tärkeää, että perillinen voisi lunastaa toiminnan mahdollisimman jakamattomana, jottei liiketoiminta kärsisi. (Rantala & Kivisaari 2020, 475.) Kuolemanvaravakuutuksen tarpeellisuutta kannattaa myös miettiä tilanteessa, jossa yrityksellä on esimerkiksi vähintään kaksi osakasta. Sillä jos toinen osakkaista menehtyy, auttaa vakuutus menehtyneen osakkaan osuuden lunastamisessa, jolloin vältytään yrityksen asioiden sopimisesta kuolinpesän kanssa. (Eisto, 2020.)

Kuolemanvaravakuutus on turva, josta maksetaan ennalta sovittu korvaussumma vakuutukseen määritetyille edunsaajalle tai perillisille, jos vakuutettu henkilö menehtyy. Vakuutuksen edunsaaja on aina tarkkaan määriteltä vakuutuskirjaan, siten kuin vakuutuksenottaja ja vakuutusyhtiö ovat sopineet. Yleisin edunsaaja korvaukselle on menehtyneen omaiset, joka onkin perusvarma käytäntö, sillä omaiset voivat muuttua sekä lisääntyä ajan myötä, esimerkiksi perheenisäyksen johdosta ja tällöin vakuutuskorvausta maksettaessa otetaan huomioon kaikki henkilöt, jotka luokitellaan omaisiksi, eikä sitä tarvitse erikseen päivittää. (Taloussuomi 2021.)

Jos vakuutuskirjaan on merkitty edunsaajaksi omaiset, tällöin korvauksesta puolet maksetaan aviopuolisolle ja loput jaetaan tasan lasten kesken. Mikäli vakuutuksenottajalla ei ole lapsia, maksetaan koko korvaus aviopuolisolle, kun taas tilanteessa jossa ei ole aviopuolisoa maksetaan korvaus kokonaisuudessaan lapsille jakaen se tasan heidän kesken. Vakuutuksenottajan on tärkeä huomioida, että omaiset edunsaajana ei kata aviopuolisoa, jos vakuutuksenottaja haluaa, että aviopuoliso saa korvauksen, on asia merkittävä erikseen vakuutuskirjaan. Jos taloudessa asuu myös esimerkiksi lapsia, jotka eivät

ole biologisesti tai vakuutuksenottajan adoptiolapsia, on myös heidät merkittävä vakuutuskirjaan erikseen, mikäli toivoo heidän myös saavan korvauksen. Tällöin onkin tärkeää miettiä tarkkaan, kuinka määritellä edunsaajat avo- ja uusioperheissä. (Taloussuomi.fi.)

Asioita joita tulee ottaa huomioon, kun miettii kuolemanvaravakuutuksen tarpeellisuutta ovat esimerkiksi mitä mahdollisia ongelmia puolisolle sekä lapsille koituu surun lisäksi, jos menehtyy. Miten esimerkiksi puoliso maksaa yhteisen asuntolainan, kun menehtyneen henkilön tulot katoavat ja onnistuuko puoliso pitämään perheen elintason ennallaan esimerkiksi lasten harrastuksien osalta. Kuolemanvaravakuutus on siis aina tarpeen, jos on lainaa tai lapsia sekä jos puoliso tarvitsee toisen tuloja itsensä sekä perheen elättämistä varten, eli aina kannattaa vakuuttaa vähintään velat, jolloin ne saadaan maksettua pois toisen henkilön menehtyessä. Kannattaa myös huomioida, että toisen henkilön kulut myös kasvavat toisen menehtyessä, jolloin vakuutuksen korvausmäärään kannattaa huomioida myös muita arjen kuluja. Yleisesti käytetty laskukaava kuolemanvaravakuutuksen koolle on talouden lainojen yhteismäärä, vakuutuksenottajan vuositulojen määrä sekä 20 000 euroa lasta kohden ja nämä laskettuna yhteen. (Taloussuomi 2021.)

Lähes jokaisella työntekijällä on työnantajan kautta lainsäädännön ja työmarkkinajärjestöjen yhteiseen sopimukseen perustuva työntekijän ryhmähenkivakuutus, joka on lakisääteinen vakuutus, jolloin työnantajan on pakko sellainen hankkia työntekijöilleen aloilla, joilla siitä on työehtosopimuksessa määrätty. Kyseinen ryhmähenkivakuutus on pieni, eikä se koske kaikkia työntekijäryhmiä, jolloin oman vapaaehtoisen kuolemanvaravakuutuksen tarpeellisuus korostuu. Erityisesti yrittäjille vapaaehtoinen kuolemanvaravakuutus on vieläkin tärkeämpi, sillä yrittäjiä ryhmähenkivakuutus ei koske ja yrittäjän perheen toimeentulo voi olla täysin yrittäjän tulojen varassa. (Taloussuomi 2021.)

3.2 Pysyvän työkyvyttömyyden vakuutus

Pysyvä työkyvyttömyys osuu nykyään yhä useamman kohdalle, Eläketurvakeskuksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on lisääntynyt vuodesta 2018 lähtien. Vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yleisin syy Eläketurvakeskuksen mukaan oli ensimmäistä kertaa mielenterveyden sairaudet ja vuonna 2019 20 300 henkilöä jäi työkyvyttömyyseläkkeelle. Aiemmin yleisimpiä syitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen ovat olleet tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Yleisesti ottaen pysyvätyökyvyttömyys on ollut yleisempää iäkkäämpien keskuudessa, mutta korvausten saajien joukossa on myös alle 40-vuotiaita henkilöitä. (Eisto, 2020.)

Pysyvän työkyvyttömyyden korvaus maksetaan usein kertakorvauksena, jonka tarkoituksena on antaa vakuutuksenottajalle kerralla käyttöön vakuutusmääränä ollut suhteellisen suuri summa, jolla vakuutuksenottaja voi varautua työkyvyttömyydestä johtuviin yllättäviin kertaluonteisiin kuluihin sekä käyttää korvausta toimeentulon lisänä pidemmällä tähtäimellä. (Rantala & Kivisaari 2020, 489.)

Pysyvä työkyvyttömyys voi olla seurausta sairaudesta tai tapaturmasta. Pysyvä työkyvyttömyys edellyttää vähintään vuoden työkyvyttömyyttä yhtäjaksoisesti ja se katsotaan pysyväksi, kun vakuutetun tilan voidaan katsoa olevan vakaa ja lääketieteellisesti todettu. (Rantala & Kivisaari 2020, 489.)

Pysyvän työkyvyttömyyden turvan mitoittamiseen suositellaan käytettävän vakuutuksenottajan lainojen määrää, johon vielä lisätään vakuutuksenottajan kahden vuoden tulot. Turvan määrä on kuitenkin aina tapauskohtainen, jolloin muuttuvat elämäntilanteet voivat vaikuttaa vakuutustarpeeseen. Vakuutusta onkin mahdollista muuttaa tilanteiden muuttuessa. (Tuleva 2018.)

3.3 Työkyvyttömyysvakuutus

Yrittäjille Kela maksaa sairauspäivärahan, jonka suuruus on noin 40-70 prosenttia YEL-työtulosta, jolloin YEL-työtulon riittävän korkean tason merkitys korostuu. Usein onkin niin, että yrittäjän määrittämä YEL-työtulo ei vastaa todellista yrittäjän tulotasoa, jolloin yrittäjän sairauspäiväraha ei ole lähelläkään yrittäjän todellista tulotasoa ja yrittäjän saama korvaus sairausajalta jää todella alhaiseksi. Yrittäjillä on myös tämän varalle vapaaehtoisia vakuutuksia, joilla on mahdollista täydentää sairausajan turvaansa. (Tuleva 2018.)

Työkyvyttömyysvakuutuksen tarkoituksena on maksaa niin sanottua ”päivärahakorvausta” vakuutuksenottajalle, jolla pyritään täydentämään sairauspäivärahan aiheuttama aukko tuloissa, kun pidempi työkyvyttömyys yllättää. Vakuutuksella on siis tarkoitus helpottaa vakuutuksenottajan arkea pidempiaikaisten sairauksien aiheuttaessa taloudellisia seurauksia sekä auttaa sopeutumaan muuttuvaan tilanteeseen, tulojen heikentyessä. (Rantala & Kivisaari 2020, 489.)

Työkyvyttömyysvakuutuksesta maksetaan korvausta sovitun omavastuuajan jälkeen jokaiselta työkyvyttömyyspäivältä. Sopimuksesta riippuen korvausta maksetaan yleensä

enintään vuoden tai kaksi, korvausta maksetaan viikon jokaiselta päivältä. (Tuleva 2021.)

3.4 Vakavan sairauden vakuutus

Vakavan sairauden vakuutus luo turvan vakuutetulle tietyn vakavan sairauden yllättäessä. Vakavat sairaudet, jotka ovat korvattavissa vakuutuksesta ovat yksilöllisesti ja tarkasti määritelty vakuutuksen ehdoista. Vakuutusta valittaessa on siis tärkeää tutustua vakuutuksen sisältöön. (FINE 2021.)

Vakavat sairastumiset ovat varmasti monelle elämän rankimpia koettelemuksia, jotka aiheuttavat muutoksia niin taloudellisesti kuin myös perinteisen arjen pyörittämisessä, etenkin jos talouteen kuuluu myös muita perheenjäseniä sekä taloudellisia vastuita, kuten esimerkiksi suuri asuntolaina ja lapsia. Sosiaaliturva harvoin riittää kattamaan muutuneita kuluja sairausloman aikana. Turvatakseen arjen jatkumisen taloudellisesti, on mahdollista hankkia itselleen vakavan sairauden vakuutus. Vakavan sairauden sattuessa omalle kohdalle, onkin tärkeää, että saa asiantuntevaa hoitoa laadukkaasti ja nopeasti. Vakavan sairauden vakuutuksesta maksetaankin kertaluontoinen korvaus, jos vakuutetulla todetaan ehdoissa mainittu vakava sairaus tai suoritetaan korvaukseen oikeuttava myös ehdoissa mainittu toimenpide. Vakuutuskorvauksen vakuutettu voi käyttää itse haluamaansa tarkoitukseen, kuten esimerkiksi nopeaan hoitoon pääsyyn tai taloudellisiin menoihin. Sairauksia ja toimenpiteitä, jotka oikeuttavat mahdolliseen korvaukseen ovat esimerkiksi syöpä, sydäninfarkti, aivohalvaus, munuaisten vajaatoiminta, MS-tauti, sepelvaltimon ohitusleikkaus sekä elin- ja luuydinsiirto. (Tuleva 2018.)

3.5 Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus

Työtapaturma- ja ammattitautiturva koskee pakollisena vakuutuksena kaikkia, jotka työskentelevät työntekijän asemassa yrityksessä. Yrittäjille kyseinen vakuutus ei kuitenkaan ole pakollinen, mutta heillä on kuitenkin oikeus saada täysin vastaava turva itselleen, jonka etuudet ovat samat kuin työntekijöiden lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa. (Rantanen & Kivisaari 2020, 424.)

Vakuutuksen hankkiminen edellyttää yrittäjältä voimassaolevaa YEL-vakuutusta. Yrittäjän tapaturmavakuutukseen voi liittää myös vapaa-ajan laajennuksen, jolloin vakuutus

korvaa myös vapaa-ajalla sattuneita vahinkoja. Vapaa-ajan vakuutuksen korvausten perusteena käytetään ansionmenetykskorvauksissa sekä perhe-eläkkeissä samaa vahinkopäivänä voimassa ollutta YEL-työtuloa, kuin työajan vakuutuksesta korvattavissa vahingoissa. (Tapaturmavakuutuskeskus 2021.)

Äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka aiheuttaa vamman tai sairauden ja johtuu ulkoisesta tekijästä, luokitellaan tapaturmaksi. Tapaturma joka aiheutuu työtapaturma- ja ammattitautilain määrittelemissä olosuhteissa, luokitellaan työtapaturmaksi. Laissa on myös tarkkaan säädetty työtapaturmassa vaadittavasta lääketieteellisestä syy-yhteydestä, jolloin työtapaturma voi olla korvattavissa vain silloin, jos voidaan osoittaa tapaturman aiheuttaneen tapahtuman ja siitä aiheutuneen loukkaantumisen välinen syy-yhteys. Työtapaturmavakuutuksesta korvataankin tapaturman aiheuttamat sairaudet, fyysiset sekä psyykkiset vaivat, jos syy-yhteys voidaan näyttää toteen. (Rantala & Kivisaari 2020, 427.)

3.6 Sairauskuluvakuutus

Sairauskuluvakuutuksen tarkoituksena on mahdollistaa vakuutetulle nopean pääsyn hyvään hoitoon joko hänen vakuutetun itse valitsemaan tai vakuutusyhtiön suosittelemaan hoitolaitokseen. Sairauskuluvakuutuksesta korvataan muun muassa sairauksien tutkimus- ja hoitokuluja sekä niiden seurauksena mahdollisten lääkkeiden kustannuksia. Sairauskuluvakuutus siis täydentää julkisia terveystalouksia, jolloin se on oleellinen lisä julkiseen terveydenhuoltoon. (Finanssiala 2021.) Sairauskuluvakuutuksen voimassaolossa saattaa myös olla rajoituksia ja usein se korvaakin vain Suomessa annetun hoidon. Vakuutukseen on myös usein määritelty ikä, johon asti vakuutus on voimassa. Vakuutus päättyy vakuutetun osalta ehdoissa määriteltyyn ikään tai siihen, kun vakuutusajan enimmäiskorvausmäärä on tullut täyteen. (FINE 2021.)

Sairauskuluvakuutusten määrä on kasvanut ja nykyään sairauskuluvakuutus löytyy lähes 1 250 000 suomalaiselta. Näistä 1 250 000 vakuutetusta noin 464 000 on lapsia ja aikuisia on noin 521 000 ja loput noin 262 000 vakuutuksenottajaa on yrityksiä. (Finanssiala 2021.)

Myös sairauskuluvakuutuksen hakuprosessissa vakuutetulta vaaditaan terveystietoa, jolla kerätään tiedot vakuutetun terveydentilasta. Vakuutetun aiemmat sairaudet sekä vammat voivat mahdollisesti vaikuttaa vakuutuksen myöntöön siten, että vakuutus

myönnetään rajoitusehdoin, jolloin tiettyjä olemassa jo olleita sairauksia tai vammoja ei korvata vakuutuksesta. Terveys selvitys on tärkeä täyttää rehellisesti ja oikein, sillä väärät tai puutteelliset tiedot voivat johtaa vakuutuksen päättämiseen. Vakuutuksien vakuutusehdoissa on myös usein eroja, miten esimerkiksi vakuutuksesta korvataan hammashoitoa, matkakuluja, fysioterapiaa, kuntoutusta, apuvälineitä tai terapiaa. (FINE 2021.)

4 YRITTÄJIEN TIETÄMYS SOSIAALITURVASTA JA SEN TÄYDENTÄMISESTÄ VAKUUTTAMALLA

Opinnäytetyön tutkimusta varten suoritin kyselyn vakuutusyhtiö X:n yritysasiakkaille, jonka tarkoituksena oli tutkia yrittäjien tietämystä koskien YEL-vakuutusta ja sen tuomaa sosiaaliturvaa heille sekä heidän tietämystä mahdollisuudesta täydentää sosiaaliturvaansa vakuuttamalla ja minkä riskien varalta he olivat itseään vakuuttaneet. Kyselyssä myös kysyttiin yrittäjiltä heidän YEL-työtulon suuruutta sekä syitä millä perusteella kyseinen YEL-työtulo on valittu. Kyselyssä myös selvitin yrittäjien mahdollista vaihtoehtoista varautumista tuleville eläkepäiville YEL-vakuutuksen sijaan / täydentämiseksi. Kyselyssä myös tutkitaan yrittäjien uskoa Suomen eläkejärjestelmään sekä yrittäjien mielipidettä ministeriön ajatukseen yhdestä eläkelaitoksesta johon keskitettäisiin yrittäjien eläkevakuutukset.

Tässä kappaleessa käyn läpi kyselyn tulokset ja avaan mahdollisia syitä kyseiseen lopputulokseen. Pyrin löytämään vaikuttavat tekijät, jonka perusteella yrittäjät määrittävät YEL-työtulonsa sekä vaikuttavat tekijät yrittäjien päätökseen turvata itseään ja tulevaisuuttaan vakuuttamalla. Tämän jälkeen esitän vielä esimerkkejä miksi ja miten yrittäjien tulisi turvata sosiaaliturvaansa myös vakuuttamalla.

Kappaleen loppuun lisään omia ajatuksiani tutkimuksesta ja sen tuloksista sekä mahdollisista kehityskulmista kyselyyn liittyen sekä vertailen myös teettämäni kyselyn tuloksia muun muassa uutisartikkeleiden sekä muiden saatavilla olevien tilastojen välillä aiheeseen liittyen.

Kyselyn tarkoituksena oli saada laaja näkemys aiheesta, jolloin määrä ja yleistäminen olivat lähtökohtanani kyselyn toteutukseen. Tästä syystä tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimus, eli määrällinen tutkimusmenetelmä, jonka tavoitteena on nimenomaan yleistäminen.

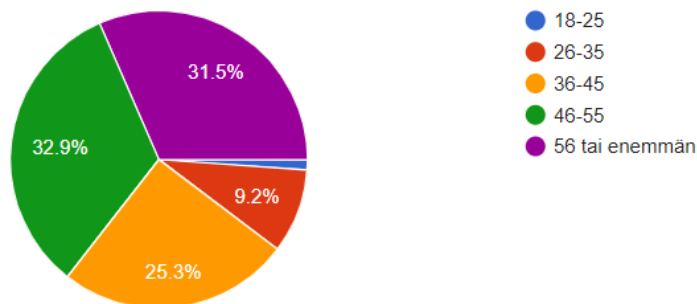
Tutkimuksen kyselyn toteutuksessa käytin apunani Google Forms-sovellusta. Kyselyn tuloksia ja vastauksia voidaankin pitää varsin luotettavina, sillä kysely lähetettiin noin 4 500 vakuutusyhtiö X:n yritysasiakkaalle. Työskentelen myös itse kyseisessä yhtiössä yritysasiakkaiden parissa. Tavoitteenani oli saada vähintään 100 yrittäjää vastaamaan kyselyyn, lopulta sainkin 447 vastausta, joka yllätti myös itseni. Vastauksia keräsin noin

kaksi päivää kiireisen aikataulun vuoksi, mutta olen todella tyytyväinen saamaani vastauksien määrään. Kysely koostui kaiken kaikkiaan 19 kysymyksestä, joihin vastausvaihtoehtoina oli suurimmassa osassa monivalintamahdollisuus, jolloin vastaaja valitsi useasta vaihtoehdosta itselleen sopivimman vastauksen. Osaan kysymyksistä pystyi valitsemaan useampia vastausvaihtoehtoja ja osassa kysymyksissä oli myös vapaakenttä, johon toivoin saavani tarkemman vastauksen kuin yksittäisellä vastausvaihtoehdolla jos sopivaa vaihtoehtoa ei löytynyt. Kyselyn loppuun jätin myös kentän, johon vastaajat saivat vapaasti kertoa mitä oli mielessä.

Kyselyn kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä selvitin vastaajien sukupuolta ja ikää. Vastaajista 37 %:a oli naisia ja loput 63 %:a olivat miehiä, jolloin miehiä kyselyyn vastasi 117 henkilöä enemmän. Kyselyyn vastanneiden ikä jakautui muuten melko tasaisesti, mutta harmillisesti nuorempien alle 36 vuotiaiden osuus vastaajista jäi noin 10 %: n.

Ikä

447 responses

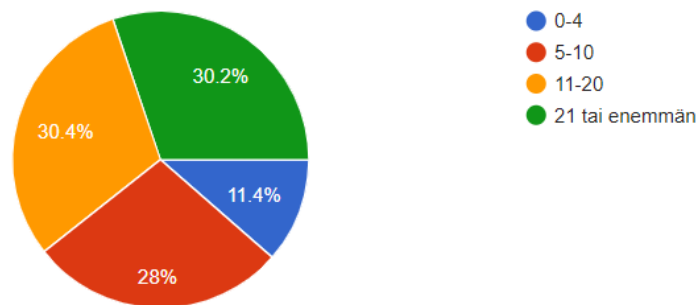

Kaava 1. Tutkimuksen ikäjakauma

Kolmannessa kysymyksessä selvitin, kuinka pitkään vastaajat olivat toimineet yrittäjinä. Tähänkin kysymykseen aiemman tapaan oli myös vastaukset jakautuneet todella tasaisesti, ja kuten myös aiemmassa kysymyksessä näitä ”tuoreempia” yrittäjiä oli selvästi vähemmän vastaajien joukossa kuin kokeneempia vähintään yli viiden vuoden yrittäjäkokemuksen omaavia yrittäjiä.

Kuinka monta vuotta olet toiminut yrittäjänä?

447 responses

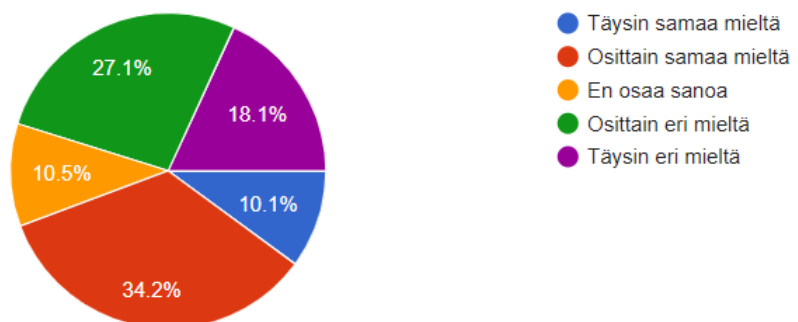

Kaava 2. Kokemus yrittäjänä

Neljännessä kysymyksessä lähdin tiedustelemaan vastaajien luottamusta nykyiseen YEL-järjestelmään esittämällä väittämän ”Luotan nykyiseen YEL-järjestelmään”. Vastajista 44 %:a oli väittämän kanssa joko täysin tai osittain samaa mieltä, kun taas vastakkain aseteltuna 45 %:a olivat väittämän kanssa joko osittain tai täysin erimieltä. Loput 11 %:a eivät osanneet ottaa kantaa asiaan.

Luotan nykyiseen YEL-järjestelmään

447 responses

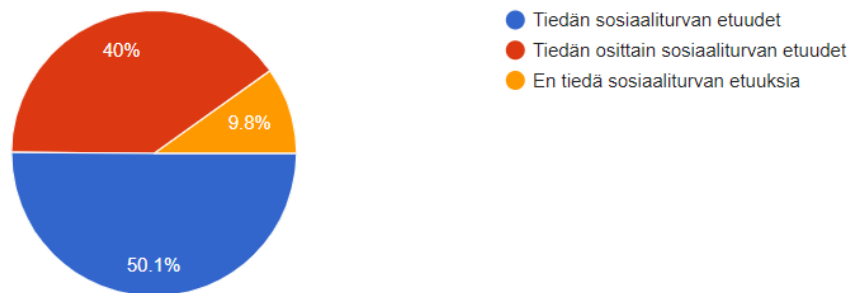

Kaava 3. Luottamus YEL-järjestelmään

Viidennessä kysymyksessä kysyin vastaajien tietämystä YEL-vakuutuksen tuomista muista sosiaaliturvan etuuksista pois lukien eläke. Vastaajista puolet eli 50 %:a kertoivat tietävänsä sosiaaliturvan etuudet ja 40 %:a kertoi tietävänsä osittain ne. Ainoastaan 10 %:a kertoi, ettei tiedä sosiaaliturvan etuuksia.

Tiedätkö YEL-vakuutuksen tuomat sosiaaliturvan etuudet? (ei eläke)

447 responses

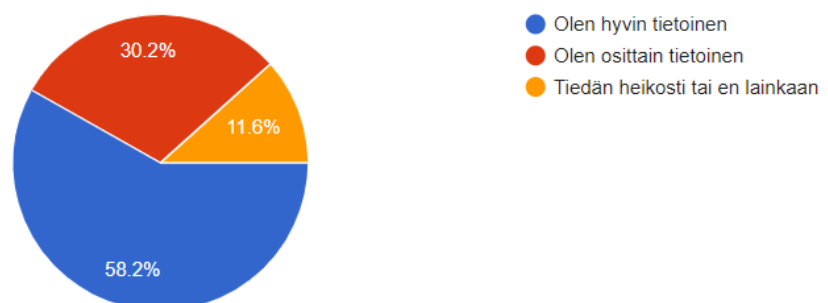

Kaava 4. Tietämys sosiaaliturvan etuuksista

Kuudes kysymys käsitteli yrittäjien tietämystä YEL-työtulon vaikutuksesta sosiaaliturvan etuuksiin pois lukien eläkkeen määrä. Vastaukset jakautuivat melko samalla tavalla tähän kuin myös edelliseen kysymykseen. Poikkeuksena hieman suurempi osa eli 58 %:a vastaajista kertoi olevansa hyvin tietoinen asiasta, kun taas 30 %:a kertoi olevansa osittain tietoinen. Loput 12 %:a olivat osittain tai ei lainkaan tietoisia asiasta.

Oletko tietoinen YEL-työtulon vaikutuksesta sosiaaliturvan etuuksiin? (ei eläke)

447 responses

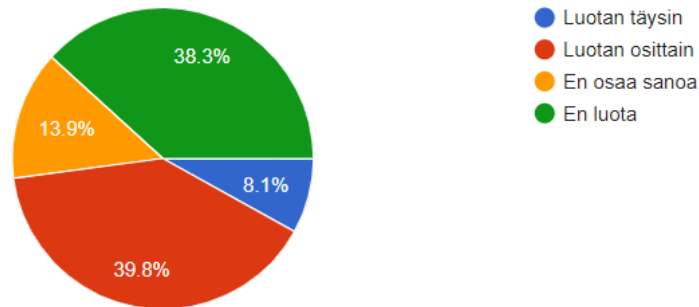

Kaava 5. Tietämys YEL-työtulon vaikutuksesta

Seitsemäs kysymys jatkoi sosiaaliturvan parissa ja siinä tiedusteltiin yrittäjien luottoa sosiaaliturvaan ja jopa 38 %:a vastaajista sanoi suoraan, että ei luota sosiaaliturvaan. Osittain sosiaaliturvaan vastaajista kertoi luottavansa 40 %:a ja ainoastaan 8 %:a vastaajista kertoi luottavansa täysin sosiaaliturvaan. Loput 14 %:a vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään.

Luotatko yrittäjän sosiaaliturvaan?

447 responses

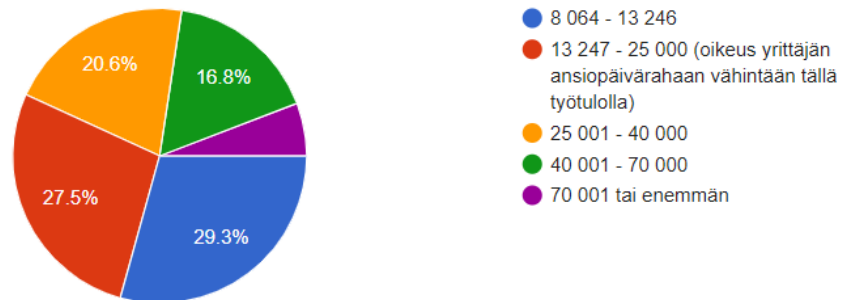

Kaava 6. Luottamus sosiaaliturvaan

Kahdeksannessa kysymyksessä lähdin tiedustelemaan yrittäjien tämän hetkistä YEL-työtuloa. Jaoin vastausvaihtoehdot viiteen koko luokkaan ja suurin osa vastaajista (29 %:a) kertoikin maksavansa YEL-työtuloa alimman tuloluokan 8 064 – 13 246 euron työtulon mukaan, joka ei oikeuta yrittäjän ansiopäivärahaan. Seuraavaksi suurin osa (28 %:a) vastaajista kertoi maksavansa YEL-työtuloa vastausvaihtoehdoista toiseksi pienimmän YEL-työtuloluokan mukaan, joka oikeuttaa yrittäjän ansiopäivärahaan, mikäli yrittäjä kuuluu yrittäjien työttömyyskassaan. Eli jopa 57 %:lla vastaajista YEL-työtulo on alle 25 000 euron työtulon mukaan. 25 001 – 40 000 YEL-työtulo oli vastaajista 21 %:lla. 40 001 – 70 000 YEL-työtulo oli puolestaan 17 %:lla vastaajista ja ainoastaan 6 %:lla vastaajista oli YEL-työtulo yli 70 000 työtulon mukaan.

Yrittäjän tämän hetkinen YEL-työtulo

447 responses

Kaava 7. YEL-työtulo

Yhdeksännessä kysymyksessä tiedustelin yrittäjiltä millä perusteella he ovat valinneet työtulonsa suuruuden. Vastaajista 35 %:a oli valinnut YEL-työtulon vakuutusmaksun alhaisuuden perusteella, eli toisin sanoen minimillä. 26 %:a vastaajista oli valinnut YEL-työtulon suuruuden tulevan eläkkeen perusteella. 13 %:a prosenttia vastaajista oli valinnut YEL-työtulon suuruuden saadakseen yrittäjän ansiopäivärahaa työttömäksi jäädessään. Puolestaan 12 %:a vastaajista oli valinnut YEL-työtulon sairauspäivärahan määrän perusteella. Loput 14 %:a vastaajista vastasi muu kohtaan, johon sai itse vapaasti kirjoittaa millä perusteella valinnan on tehnyt. Näitä käyn myöhemmin läpi yhteenveto osiossa.

Millä perusteella olet valinnut YEL-työtulon suuruuden?

447 responses

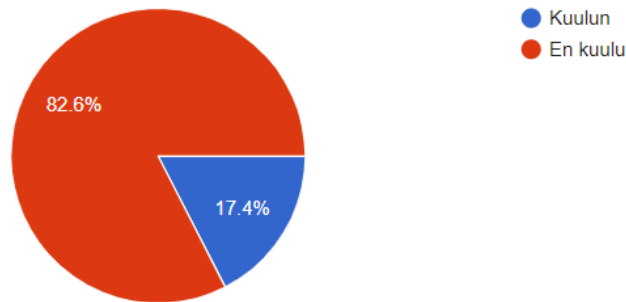

Kaava 8. YEL-työtulon peruste

Kymmenes kysymys tiedusteli yrittäjien kuulumista Yrittäjien työttömyyskassa, vastaajista 83 %:a sanoi olevansa kassan jäsen ja puolestaan 17 %:a ei kuulunut kassan jäsenyyteen.

Kuulutko Yrittäjien työttömyyskassa?

447 responses

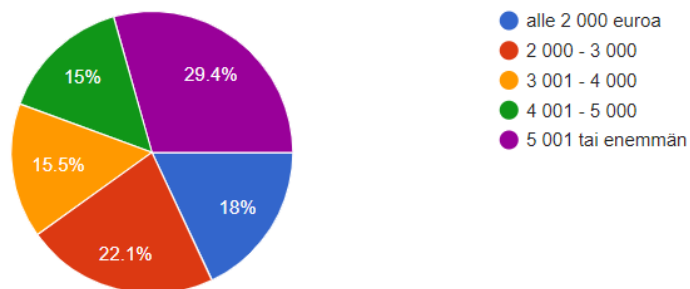

Kaava 9. Kuuluminen työttömyyskassa

Yhdestoista kysymys tiedusteli yrittäjiltä, kuinka paljon he ansaitsevat kuukaudessa. Vastaukset jakaantuivat suhteellisen tasaisesti vastausvaihtoehtojen kesken mutta kuitenkin suurin osa (29 %:a) vastaajista kertoi ansaitsevansa kuukaudessa yli 5 000 euroa. Alle 2 000 euron ansioihin jäi 18 %:a vastaajista, 2 000 – 3 000 euron ansiot olivat 22 %:lla vastaajista. 16 %:a vastaajista ansaitsi 3 001 – 4 000 euroa kuukaudessa ja loput 15 %:a vastaajista kertoi ansaitsevansa 4 001 – 5 000 euron tulon kuukaudessa. Kysymykseen ei ollut pakko vastata ja kyseiseen kysymykseen sainkin hieman vähemmän vastauksia niiden ollessa 439 kappaletta.

Paljonko ansaitset kuukaudessa?

439 responses

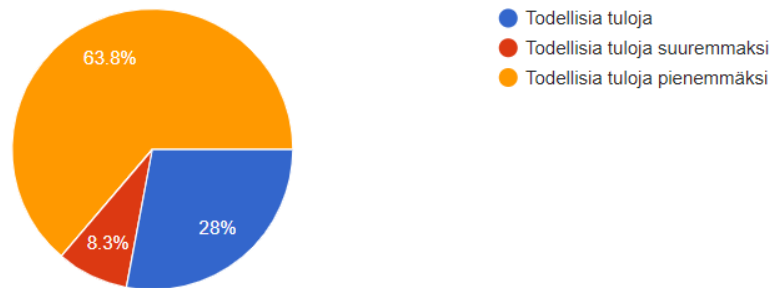
Kaava 10. Ansiot kuukaudessa

Kahdestoista kysymys kysyi yrittäjiltä ovatko he määrittäneet YEL-työtulon vastaamaan heidän todellisia tulojaan vai heidän todellisia suuremmiksi tai pienemmiksi. Vastaajista jopa 64 %:lla työtulo oli määritelty todellisia tuloja pienemmiksi. Todellisia tuloja YEL-työtulo vastasi 28 %:lla vastaajista. Loput 8 %:a olivat määrittäneet työtulon todellisia tulojaan suuremmiksi.

Kuten Muhonen toteaa artikkelissaan monien yrittäjien määrittävän YEL-työtulonsa liian alhaisiksi (Muhonen 2020). Ovat tutkimustulokset täysin linjassa artikkelin kanssa, sillä vastaajista 57 %:lla YEL-työtulo oli alle 25 000 euron työtulon mukaan ja samanaikaisesti vastaajista kuitenkin suurin osa noin 60 %:a kertoi, että heidän vuositulot ylittävät 36 000 euroa, tällöin suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista yrittäjistä YEL-vakuutusmaksut eivät vastaa yrittäjien todellista tuloa.

Oletko määrittänyt YEL-työtulon vastaamaan

447 responses

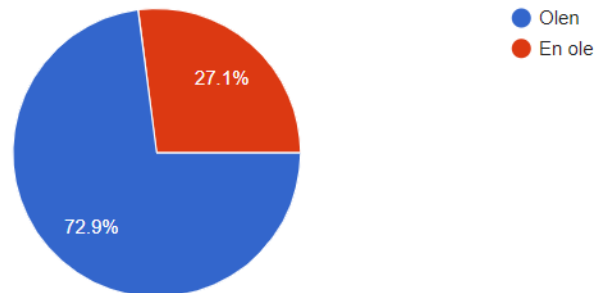

Kaava 11. YEL-työtulon vastaaminen todellisiin tuloihin

Kolmannessatoista kysymyksessä siirryttiin vakuutuksien pariin ja tiedustelin ovatko yrittäjät tietoisia sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista. Vastaajista 73 %:a olivat tietoisia ja loput 27 %:a eivät olleet tietoisia vakuutuksista.

Oletko tietoinen sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista?

447 responses

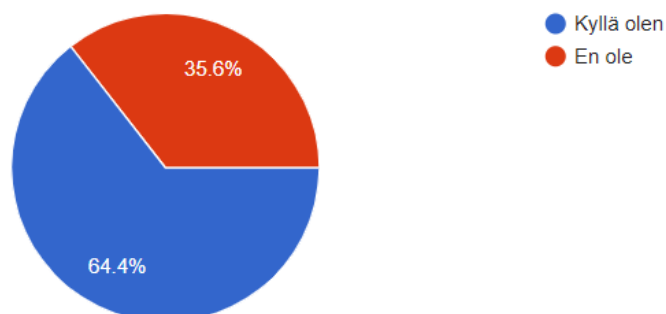
Kaava 12. Tietoisuus sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista

Neljästoista kysymys kysyi yrittäjiltä ovatko he turvanneet sosiaaliturvaansa vakuuttamalla. Vastaajista joka 64 %:a on turvannut sosiaaliturvaansa vakuutuksilla, kun taas 36 %:a vastaajista ei ole turvannut sosiaaliturvaansa vakuutuksilla.

Voidaan siis todeta, että todella suuri osa yrittäjistä, jotka ovat tietoisia sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista, ovat itseään niillä vakuuttaneet.

Oletko turvannut sosiaaliturvaasi vakuuttamalla?

447 responses

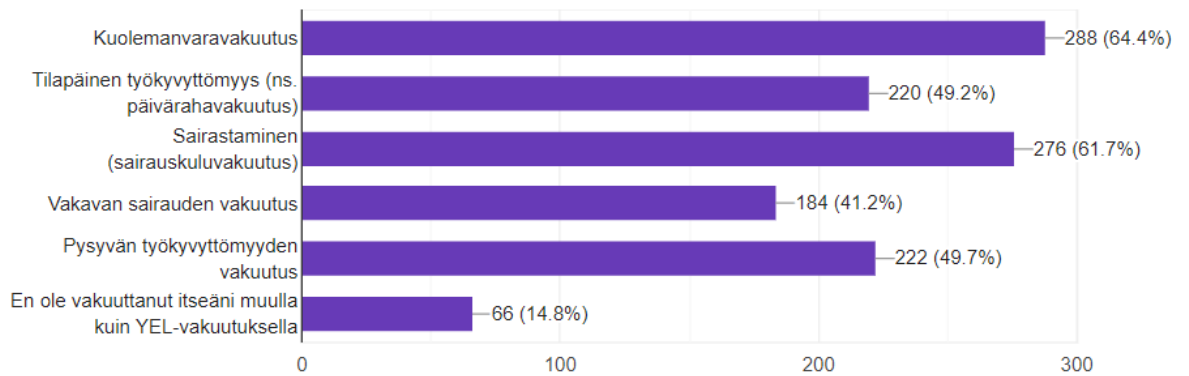

Kaava 13. Sosiaaliturvaa täydentävän vakuuttamisen yleisyys

Viidennessätoista kysymyksessä kysyin yrittäjiltä minkä riskienvaralta he ovat itseään vakuuttaneet. Vastaajista jopa 64 %:a on vakuuttanut itsensä kuolemanvaralta ja täten turvannut lähimmäisten toimeentulon pahimmassa tapauksessa. Toiseksi eniten oltiin varauduttu sairastumiseen ja vastaajista 62 %:lla oli sairauskuluvakuutus. Pysyvään työkyvyttömyyteen vastaajista oli varautunut 50 %:a ja tilapäiseen työkyvyttömyyteen oli varautunut 49 %:a vastaajista. Vakavan sairauden riskiin oli varautunut 41 %:a vastaajista. Ainoastaan 15 %:a vastaajista kertoi vakuuttaneensa itsensä pelkästään lakisääteisellä YEL-vakuutuksella.

Minkä riskien varalta olet vakuuttanut itseäsi?

447 responses

Kaava 14. Riskien huomioiminen

Kuudestoista kysymys oli suunnattu heille, jotka eivät olleet turvanneet itseään vakuuttamalla ja tähän kysymykseen toivoinkin vastausta vain heiltä. Kyselyn tulosten mukaan aivan kaikki näin toimineet eivät kuitenkaan vastanneet tähän kysymykseen vastausmäärän ollessa 140, kun taas aiemmassa kysymyksessä, jossa kysyin, onko yrittäjä turvannut itseään vakuuttamalla, kertoi 159 yrittäjää, että ei ole turvannut itseään vakuuttamalla. Tähän kysymykseen olin antanut neljä valmista vastausvaihtoehtoa ja viimeiseen kenttään sai kirjoittaa vapaasti syyn. 33 %:a vastaajista kertoi syynä olevan vakuutusten vuosimaksut. 20 %:a vastaajista kertoi syynä olevan heikko luottamus vakuutuksiin ja 19 %:a oli sitä mieltä, että sosiaaliturvaa täydentävät vakuutukset eivät ole heille tarpeellisia. 10 %:a vastaajista kertoi syyksi sen, että eivät ole aiemmin olleet tietoisia sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista. Loput 18 %:a olivat kirjoittaneet vapaaseen kenttään syyn ja useimmat niistä pohjautuivatkin mainitsemini vaihtoehtoihin. Mainitsemisen arvoisena muutama vastaajista kertoi olevansa myös palkkatyössä, jonka kautta he kerjättävät eläkettään ja turvaavat toimeentuloaan.

Mistä syystä et ole turvannut itseäsi vakuuttamalla? (vastaa jos et ole vakuuttanut itseäsi)

140 responses

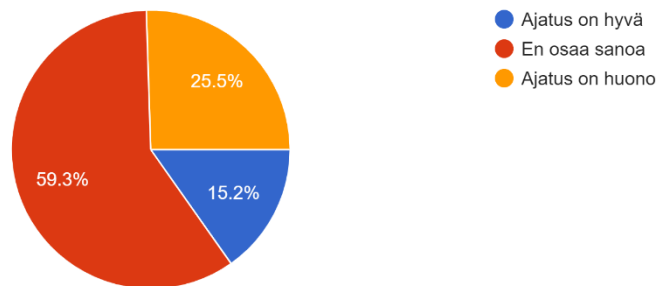
Kaava 15. Vakuuttamatta jättämisen syitä

Seitsemästoista kysymys kysyi yrittäjien mielipidettä ministeriön ajatukseen keskittää yrittäjien eläkevakuutukset yhteen eläkeyhtiöön. Aiheen voidaan todeta olevan hyvin vieras vielä monelle yrittäjälle, sillä jopa 59 %:a vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään aiheeseen liittyen. 26 %:a vastaajista sanoi suoraan ajatuksen olevan huono ja ai-noastaan 15 %:a vastaajista piti ajatusta hyvänä.

Helsingin Sanomien artikkelissa käsiteltiin yrittäjien tietämystä, kuinka paljon valtio tukee maksamalla yrittäjien eläkkeitä, tietämys aiheetta kohtaan oli heikko. Todellisuudessa val-

tio tuki yrittäjien eläkemaksuja vuonna 2020 noin 420 miljoonalla, joka on lähes kolmannes kustannuksista. Vertailun vuoksi esimerkiksi vuonna 2012 valtion osuus on ollut noin 23 miljoonaa euroa. Valtio maksaa yrittäjien eläkkeistä osuuden, jota yrittäjien sinä vuonna maksamat eläkevakuutusmaksut eivät riitä kattamaan, syynä tähän tilanteeseen voidaan pitää sitä, että yrittäjien YEL-työtulot ovat usein määritelty todella alhaisiksi, jolloin myös eläkevakuutusmaksu on alhainen. Ratkaisuksi tähän ministeriö on pohtinut yrittäjien eläkevakuutusten keskittämistä yhteen yhtiöön (Muhonen 2020).

Mitä mieltä olet ministeriön ajatuksesta keskittää yrittäjien eläkevakuutukset yhteen eläkeyhtiöön?
447 responses

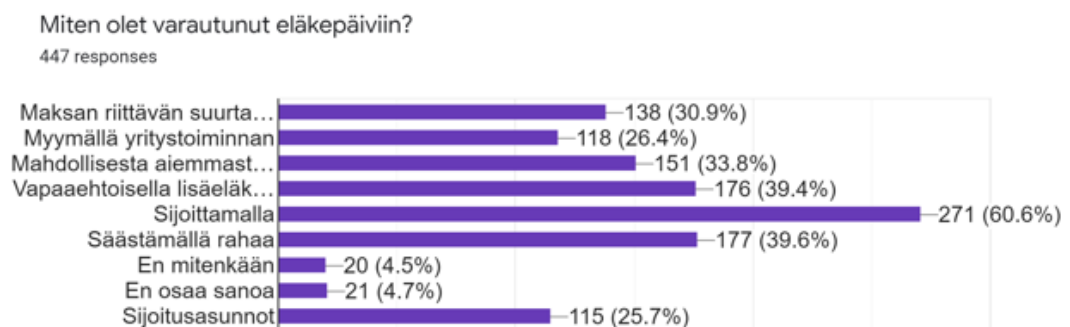
Kaava 16. Ajatus keskittää yrittäjien eläkevakuutukset yhteen yhtiöön

Kahdeksastoista kysymys tiedusteli yrittäjiltä, miten he ovat varautuneet eläkepäiviin ja selvästi suosituimmaksi keinoksi varautua eläkepäiviin oli sijoittamalla, kun vastaajista 61 %:a kertoi sijoittavansa. Seuraavaksi suosituimpina keinoina olivat rahan säästäminen 40 %:n vastaaja määrällä sekä vapaaehtoinen lisäeläke 39 %:n vastausmäärällä. 34 %:a vastaajista kertoi varautuneensa tuleviin eläkepäiviin aiemmasta palkkatyöstään kertyneellä eläkkeellä. Riittävän suurella YEL-työtulolla eläkkeeseen varautuu 31 %:a vastaajista ja 26 %:a aikoo myydä yritystoimintansa eläkkeelle siirtyessään. Asuntoihin sanoi sijoittavansa myös 26 %:a vastaajista, jolloin asunnoista tuleva vuokratulo auttaa eläkepäivillä.

Suomen Yrittäjien julkaisemassa artikkelissa kerrotaan esimerkiksi Susanista, joka on päättänyt ratkaisemaan eläkeasiansa henkilökohtaisesti muun muassa vakuutuksilla sekä sijoituksilla. Artikkelissa todetaan myös, että YEL kerryttää eläkettä liian niukasti, jolloin se ei ole kannattava sijoitus. (Reinikainen, 2018.)

Vastaajista noin yhdeksän prosentin osuus kertoi, että ei ole varautunut mitenkään eläkepäiville tai ei osannut ottaa aiheeseen kantaa.

Vapaaseen kenttään vastauksia kertyi 31 kappaletta, joista suurin osa viittasi joko työn tekemiseen myös eläkkeellä tai hankkimalla omaisuutta ennen eläkettä. Muutamasta vastaajista kertoivat myös varautuvansa eläkkeeseen perimällä omaisuutta.

Kaava 17. Varautuminen eläkepäiviin

Viimeisessä tutkimuksen kysymyksessä oli vapaa kenttä, johon yrittäjät saivat kertoa omia mielipiteitään vapaasti asiaan liittyen. Mainitsemisen arvoisia kommentteja, jotka tukevat tutkimustuloksia:

” Pienituloisen yrittäjä ei pysty kovinkaan paljon satsaamaan vakuuttamiseen! ”

” Yel on huono. Sitä maksetaan paljon enemmän mitä sitä kuitenkaan ei saa takaisin, kuin osan. Jos kuolen ennen eläkeikää niin lapset ei peri mitään. Sijoittaminen on paljon parempi. ”

” Tämä Yel on aivan hanurista. Mielummin olen koonnut rahaa sukanvarteen, kuin korottamalla eläkemaksun summaa. Sen korottaminen ei sitä todellista eläkettä juurikaan korota. ”

” eläkevakuuttaminen pitäisi olla täysin vapaaehtoista yrittäjille ”

” Pakollinen YEL pitäisi lopettaa. ”

” koko YEL tulisi räjäyttää, joskin korona aikana siihen on tehty väliaikaisia korona parannuksia yrittäjille. ”

” Vaikka on YEL vakuutus, niin ei ole varmaa saako sairastuessa korvausta ollenkaan. Kela tulkitsee ´, että toimitusjohtaja ei ole työkyvytön koskaan. (jos ei ole sitten koomassa) ”

” Hankala asia. Ei ole oikeaa ja väärää ratkaisua YEL:n määrittämisessä, on kiinni tilanteesta ja henkilöstä. Itse en näe tossa mitään järkeä, koska yksityisillä vakuutuksilla saan paremman turvan halvemmalla. Lisäksi itse sijoittamalla säästyvän osuuden saanen sille paremman tuoton ja lisäarvon kuin YEL:n kautta. Jos taas pelkää työttömyyttä yms. niin YEL ja työttömyysturva on hyvä yhdistelmä ”

” Maksan minimin koska en usko että ”järjestelmä” pystyy ikinä maksamaan maksettuihin määriin suhteutettua eläkettä.

” Yksinyrittäjälle eläkemaksun suuruus on mielestäni iso ja järjestelmään maksetuilla rahoilla pitäisi saada parempi ”tuotto” eli eläke. Sijoitan itse mieluummin rahat, paremmalla tuotolla ja esim asuntosijoittamalla. ”

” monella yrittäjällä on liian pieneksi määrätty YEL vuositulo, Olen yrittänyt opettaa, kun maksat riittävästi YEL ansiota kaikki maksut on pois verottajalta ja veron maksusta ”

” Hyvästä aiheesta teet päättötyötä, tästä pitäisi puhua laajemmin yhteiskunnassa. ”

” Hyvä aihe, koska esim. YEL ei mielestäni täytä sosiaaliturvaa lainkaan, vaan tuntuu kohtuuttoman suurelta summalta. ”

Vapaista mielipiteistä saakin melko hyvän kuvan yrittäjien mielipiteestä aiheeseen, jotka eivät usko järjestelmän toimivuuteen. Mutta niin kuin yhdestä hyvästä vastauksesta käy ilmi, aihe on vaikea ja tähän ei ole yhtä ja oikeaa tapaa kuinka toimia, vaan se on jokaisen oma ratkaisu ja jokaisen tulisi löytää se omansa.

5 POHDINTA

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää yrittäjien luottamusta ja tietämystä YEL-järjestelmään, yrittäjän sosiaaliturvaan sekä myös selvittää yrittäjien tietämystä sosiaaliturvaa täydentävistä vakuutuksista ja siitä, kuinka yleistä vakuuttaminen yrittäjien keskuudessa on. Tutkimuksen tulokset ovat hyvin linjassa uutisten ja nettiartikkeleiden kanssa aiheeseen liittyen.

Yrittäjien tietämystä sosiaaliturvaan pohdittiin Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön artikkelissa ”Onko yrittäjillä sosiaali- ja työttömyysturvaa?”. Artikkelissa Salokoski toteaa usein kuullun mantran ”Kun aloitan yrittäjänä, putoan heti Suomen sosiaaliturvaverkoston ulkopuolelle” (Salokoski 2021). Tämä onkin melko virheellinen mielikuva, sillä yrittäjillä on oikeus käytännössä kaikkiin samoihin sosiaaliturvan oikeuttamiin etuuksiin kuin palkansaajallakin, yrittäjillä vain heidän itsensä määrittämä YEL-työtulo määrittää etuuksien suuruuden. Kysely tutkimukseni mukaan kuitenkin suurin osa vastaajista tuntui olevansa hyvin tietoinen sosiaaliturvan etuuksista sekä tietoinen myös siitä, kuinka YEL-työtulon suuruus vaikuttaa mahdollisten etuuksien määrään, sillä ainoastaan hyvin pieni osuus vastaajista kertoi, että ei tiedä etuuksia tai tiedä YEL-työtulon vaikutuksesta niiden määrään.

Nykyään lähes puolet yrittäjistä epäilevät eläkejärjestelmää eivätkä luota siihen ja sen tuomaan sosiaaliturvaa. Tämä käy ilmi myös Yrittäjien vuonna 2018 julkaistussa artikkelissa, jossa kerrotaan yrittäjien epäluottamuksesta eläkejärjestelmää kohtaan, joka täten uhkaa heidän sosiaaliturvaansa ja tämän seurauksena nykyään yhä useammat tekevät kuten ”Susan” ja luottavat henkilökohtaiseen ratkaisuun (Reinikainen 2018). Tutkimuksen tulokset tukevat artikkelin väittämää, sillä kuten tutkimus osoitti vain harva maksaa eläkevakuutusmaksuja tarkoituksenaan kerryttää itselleen eläkettä. Monet kerryttävät omat eläkesäästönsä muilla keinoilla ja kuten Ylen vuonna 2019 julkaiseman artikkelin mukaan monet eivät usko saavansa sellaista eläkettä aikanaan, joka vastaisi heidän maksamiaan eläkevakuutusmaksuja, monet myös pelkäävät, että eläkejärjestelmää muutetaan ennen heidän eläkeikänsä (Thuren 2019).

Henkilökohtainen ratkaisu tutkimuksen mukaan useimmin yrittäjillä oli sijoittaa tai säästää itse varojaan, maksaa itselleen ylimääräistä vapaaehtoista eläkettä tai hankkimalla sijoitusasuntoja. Tällöin yrittäjä voi olla varma, että säästetyt tai sijoitetut varat ovat

omissa nimissä ja ikävimmän tilanteen sattuessa varallisuus periytyy omaisille. Ylen vuoden 2019 artikkelissa myös todetaan, että YEL on vakuutus eikä sijoitus ja sen tarkoituksena ei ole henkilön voitolle jääminen, jos kuitenkin elää pitkään voi mahdollisesti saada enemmän rahaa järjestelmästä kuin mitä on maksanut sinne ja jos taas menehtyy nuorena menevät maksetut eläkevakuutusmaksut niin sanotusti ”hukkaan” (Thuren 2019). Mielestäni tämä onkin huomion arvoinen asia yrittäjien pohtiessaan ratkaisuaan tulevaisuuden ja riskien varalle, sillä itselle säästetty ja kerrytetty omaisuus periytyy toisin kuin YEL-järjestelmään maksetut eläkevakuutusmaksut.

Henkilökohtaisiin ratkaisuihin vastaajat olivat myös hyvin sisällyttäneet vapaaehtoiset sosiaaliturvaa täydentävät vakuutukset, sillä lähes kaikki vakuutuksista tietoiset yrittäjät olivat omaa sosiaaliturvaansa niillä täydentäneet. Ja kuten tutkimus osoitti, monet yrittäjät ovat määrittäneet YEL-työtulonsa siten, että se ei vastaa heidän todellisia tulojaan, jolloin myös yrittäjien sosiaaliturvan etuuskien määrä voi tippua totuttuihin ansioihin nähdessä todella radikaalista yrittäjän esimerkiksi sairastuessa.

Helsingin Sanomien vuonna 2020 julkaistussa artikkelissa todetaan monien yrittäjien määrittävän YEL-työtulonsa liian alhaisiksi epäluottamuksen takia eivätkä yrittäjät tiedä saavansa tuntuvaa tukea eläkkeisiin valtiolta, sillä yrittäjien alhaiset eläkevakuutusmaksut eivät riitä kattamaan nykyisten eläkkeellä olevien yrittäjien eläkkeitä (Muhonen 2020). Tästä syystä myös ministeriön ajatus yrittäjien eläkkeiden keskittämisestä yhteen eläkeyhtiöön on syntynyt. Tutkimustulokset tukevatkin artikkelia täysin, sillä vastaajista 57 %:lla YEL-työtulo oli alle 25 000 euron työtulon mukaan ja samanaikaisesti vastaajista kuitenkin suurin osa noin 60 %:a kertoi, että heidän vuositulot ylittävät 36 000 euroa, tällöin suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista yrittäjistä YEL-vakuutusmaksut eivät vastaa yrittäjien todellista tuloa ja vakuutusmaksut jäävät alhaisiksi. Artikkelissa mainitun yrittäjille suunnatun kyselyn mukaan vastanneista eläkkeiden keskittämistä yhteen yhtiöön kannatti 47 %:a (Muhonen 2020). Oman tutkimuksen mukaan kuitenkin selkeästi suurin osa ei osannut sanoa mielipidettään asiaan ja uskonkin aiheen olevan vielä todella vieras suurimmalle osalle yrittäjistä.

Yhteenvedon voidaan siis todeta tutkimuksen osoittavan sen mistä myös paljon mediassa puhutaan. Suurin osa yrittäjistä ei luota Suomen eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmään ja monet varautuvat tulevaisuuteen muilla keinoilla sekä vakuuttavat itseään vakavimpien riskien varalta.

Lopulta tutkimus oli toteutettu onnistuneesti, ja tutkimuksen avulla onnistuin tukemaan myös vahvasti omaa ammattitaitoani ja tulevaisuudessa pystyn sitä hyödyntämään omalla työurallani. Tutkimus oli luotettava sen kohdistuessa pelkästään työskentelemäni vakuutusyhtiön yritysasiakkaisiin ja vastauksia sain riittävästi yleistämiseen. Tutkimus avasi laajasti yrittäjien näkemystä YEL-järjestelmään ja sosiaaliturvaan sekä heidän keinoja ja ratkaisuja tulevaisuuden elämän ja mahdollisten riskien varalle.

Tutkimuksen vastauksien avulla voin kartoittaa yrittäjien ajatusmaailmaa ja luomaan heille ja heidän tilanteisiin oikeita ratkaisuja. Uskonkin vahvasti, että vakuuttaminen ja itse säästäminen ja sijoittaminen tulevaisuuteen tulee vahvasti yleistymään tulevaisuudessa ja mielenkiinnolla jäänkin odottamaan, kuinka yrittäjien eläkejärjestelmä tulee tulevaisuudessa muuttumaan.

LÄHTEET

Arola, J. 2020. Kuinka varautua työkyvyttömyyteen? 5 kysymystä yrittäjän työttömyys-turvasta. Y-studio.fi. Viitattu 21.3.2021 <https://y-studio.fi/yrityksen-alku/yrittajan-osaaminen/yrittajan-tyottomyysturva/>.

Eisto, S. 2020. Entä jos menetän työkykyni? 4 kysymystä pysyvistä työkyvyttömyydestä. Y-studio.fi. 2.6.2020. Viitattu 1.4.2021 <https://y-studio.fi/yrityksen-perustaminen/laskelmat/enta-jos-menetan-tyokykyni-pysyva-tyokyvyttomyys-ja-4-kysymysta/>.

Eläketurvakeskus 2021. Eläkejärjestelmänkuvas. Viitattu 12.3.2021 <https://www.etk.fi/>.

Finanssiala ry 2019. Sairauskuluvakuutusten määrä kasvaa kasvamistaan – jo 1,25 miljoonaa vakuutettua. Viitattu 5.4.2021. Finanssiala.fi <https://www.finanssiala.fi/uutiset/sairauskuluvakuutusten-maara-kasvaa-kasvamistaan-jo-125-miljoonaa-vakuutettua/>.

FINE 2016. Perustietoa henkivakuutuksesta. Viitattu 1.4.2021 <https://www.fine.fi/julkaisut/julkaisu/perustietoa-henkivakuutuksesta.html>.

FINE 2019. Opas aikuisten sairauskuluvakuutuksista. Viitattu 10.4.2021 <https://www.fine.fi/julkaisut/julkaisu/opus-aikuisten-sairauskuluvakuutuksista.html>.

Kansaneläkelaitos 2021. Yrittäjät. Viitattu 15.3.2021 <https://www.kela.fi/>.

Milloin yrittäjä, yrittäjän perheenjäsen ja osaomistaja on työtön? Yrittäjäkassa.fi. Viitattu 21.3.2021 <https://yrittajakassa.fi/jaitko-tyottomaksi/olen-jaanyt-tyottomaksi/milloin-yrittaja-yrittajan-perheenjasen-ja-osaomistaja-on-tyoton/>.

Muhonen, T. 2020. Kysely: Yrittäjät eivät luota eläkejärjestelmään, mutteivät myöskään tiedä saavansa valtiolta tuntuvaan tukea. Hs.fi. 20.4.2021 viitattu 28.4.2021 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007929612.html>.

Nortio, J. 2018. Pitkä sairausloma saattaa jopa puolittaa palkan. 27.11.2018. Tuleva.fi. Viitattu 5.4.2021 <https://www.tuleva.fi/artikkeli/selviaisitko-puolikkaalla-palkalla>.

Perheenisäys. Yrittäjät.fi. Viitattu 23.3.2021 <https://www.yrittajat.fi/yrityksen-abc/yrityksen-sosiaaliturva/yrityksen-toimeentuloturva/perheenisays-317401>

Rantala, J., Kivisaari, E. 2020. Vakuutusoppi. Turenki: Hansaprint Oy.

Reinikainen, P. 2018. YEL-epäluottamus uhkaa yrittäjän sosiaaliturvaa: Yhä useampi tekee kuten Susan ja luottaa ”henkilökohtaisen ratkaisuun”. Yrittajat.fi 18.6.2018 viitattu 20.3.2021 <https://www.yrittajat.fi/sv/nyheter/591606-yel-epaluottamus-uhkaa-yrittajan-sosiaaliturvaa-yha-useampi-tekee-kuten-susan-ja>.

Rissanen, J., Grönlund, H., Herrlin, O., Kouvonen, K., Levander, M., Lilius, S., Mannonen, H., Mustonen, P., Perälehto-Virkkala, A. & Suotunen, U. 2017. Työeläke. Turenki: Hansaprint Oy.

Salokoski, P. 2021. Onko yrittäjillä sosiaali- ja työttömyysturvaa? 3.5.2021. Tyj.fi. Viitattu 10.5.2021 <https://www.tyj.fi/blog/onko-yrittajilla-sosiaali-ja-tyottomyysturvaa/>.

Sijoittaja, 2019. Paljonko yrittäjän kannattaa maksaa YEL:liä? Sijoittaja.fi. Viitattu 15.3.2021 <https://www.sijoittaja.fi/147906/paljonko-yrittajan-kannattaa-maksaa-yelia/>.

Suomi, 2021. Yrittäjän sairaspäiväraha. Suomi.fi. Viitattu 17.3.2021 <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yrittajan-arki-ja-toimeentulo/opas/yrittajan-toimeentulon-turvaaminen/yrittajan-sairauspaivaraha>.

Taloussuomi, 2018. Henkivakuutus – Mikä ja miksi? Taloussuomi.fi. 21.7.2018. Viitattu 2.4.2021 <https://www.taloussuomi.fi/vakuutus/henkivakuutus-mika-ja-miksi>.

Thuren, J. 2019. ”En usko saavani eläkettä tulevaisuudessa” – kuinka paljon yrittäjän kannattaa maksaa YEL-vakuutusta? 21.2.2019. Yle.fi. Viitattu 10.5.2021 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/02/21/en-usko-saavani-elaketta-tulevaisuudessa-kuinka-paljon-yrittajan-kannattaa>.

Tuleva, 2018. 6 faktaa työkyvyttömyysturvista. 22.11.2018. Tuleva.fi. Viitattu 5.4.2021 <https://www.tuleva.fi/artikkeli/6-faktaa-tyokyvyttomyysturvista>.

Tuleva, 2018. 8 faktaa vakavan sairauden turvasta. 5.11.2018. Tuleva.fi. Viitattu 5.4.2021 <https://www.tuleva.fi/artikkeli/8-faktaa-vakavan-sairauden-turvasta>.

Työeläke, 2020. Kansaneläke ja takuueläke täydentävät työeläkettä. Työeläke.fi Viitattu 12.3.2021 <https://www.tyoelake.fi/mika-tyoelake-on/kansanelake-ja-takuuelake-taydentavat/#b1862c43>.

Työntekijän eläkelaki 395/2006. Finlex.fi. Viitattu 13.3.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395>.

Työttömyysturva. Viitattu 21.3.2021 <https://www.te-palvelut.fi/tyonhakijalle/jos-jaat-tyotomaksi/tyottomyysturva#:~:text=Kun%20olet%20ilmoittautunut%20ty%C3%B6tt%C3%B6m%C3%A4ksi%20ty%C3%B6nhakijaksi,voi%20olla%20ty%C3%B6tt%C3%B6myyskassa%20tai%20Kela.>

Vakuuttaminen. Tvk.fi. Viitattu 7.4.2021 <https://www.tvk.fi/vakuuttaminen/yrittaja/>.

Yrittäjän eläke- ja sosiaaliturva. Elo.fi. viitattu 23.3.2021 <https://www.elo.fi/yrittaja/yrittajan-sosiaali-ja-elaketurva.>